ORTODOKSİA
AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE

Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul – Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΣΤ΄. — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1941. — ΤΕΥΧΟΣ 1.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Η ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΤΗΣ "ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ"

Ὁλόκληρον δεκαπενταετίαν διήνυσε τὸ περιοδικὸν «Ὀρθοδοξία» καὶ θείᾳ συνάρσει καὶ ἐπ᾿ αἰσίοις οἰωνοῖς εἰσέρχεται εἰς τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ζωῆς του. Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς φιλελευθέρας Τουρκικῆς Δημοκρατίας λειτουργοῦν ἀθορύβως ἐπιτελεῖ τὸν προορισμόν του. Παρουσιάζει ἀνάγλυφον πρὸ τῶν ἀναγνωστῶν του τὴν καθ᾿ ἡμέραν ζωὴν τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας ὑφ᾿ ὅλας τὰς ἐκφάνσεις της. Παρακολουθεῖ τὰ ἑκάστοτε ἐμφανιζόμενα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα γενικοῦ ἢ μερικοῦ χαρακτῆρος χωρὶς νὰ παραλείψῃ τὴν ἐν ὡρισμέναις περιπτώσει καταχώρισιν τῆς ἐπὶ τούτων προσωπικῆς γνώμης τῶν ἐθελοντῶν συντακτῶν του. Ἡ «Ὀρθοδοξία» πολλὰς σελίδας ἀφιέρωσε διὰ τὴν διευκρίνισιν πολλῶν σκοτεινῶν σημείων τῆς ἱστορίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐδημοσίευσε οὐκ ὀλίγα πρω-

τότυπα ἔγγραφα προερχόμενα εἴτε ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Οἰκ. Πατρειαρχείου εἴτε ἀλλαχόθεν. Ἠσχολήθη καὶ περὶ γενικώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἱστορικά, πατρολογικὰ, ἐξηγητικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ θέματα. Καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τὸ περιοδικὸν μας δὲν ἔμεινεν ἀδρανοῦν· ἀρκετὰ θέματα ἀφορῶντα ἰδίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Οἰκ. πατριαρχείου ἀνεπτύχθησαν ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ ἐνόν· εἰς τὴν σειρὰν τῶν ζητημάτων τούτων πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὰ θέματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα περιβάλλονται μᾶλλον κανονικοδογματικὸν χαρακτῆρα.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ εὕρῃ, εἰς τοὺς δεκαπέντε τόμους τῆς «Ὀρθοδοξίας», πραγματείας ἀπολογητικοῦ καὶ ὁμιλητικοῦ περιεχομένου, καθὼς καὶ πολλοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λόγους ἐκφωνηθέντας κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ πανσέπτου πατριαρχικοῦ ναοῦ.

Ἡ « Ὀρθοδοξία » δὲν καθυστέρησε καὶ ὡς πρὸς τὰ φιλοσοφικά, ψυχολογικά, ἠθικοκοινωνικὰ καὶ ἄλλα θέματα. Οἱ ἐθελονταὶ συντάκται της δὲν παρημέλησαν τελείως καὶ τὴν στήλην τοῦ βιβλιογραφικοῦ δελτίου.

Τὰ περιεχόμενα τῶν δεκαπέντε τόμων παρουσιάζουν ὑλικὸν τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον δικαιολογεῖ τὴν ὕπαρξιν τοῦ περιοδικοῦ ἀλλὰ καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς ἐργαζομένους διὰ τὴν περαιτέρω συνέχισιν τοῦ εὐγενοῦς ἔργου μετὰ περισσοτέρου ζήλου καὶ μετὰ μεγαλυτέρας ἐπιμελείας πρὸς ἀνωτέραν καὶ λυσιτελεστέραν ἀπόδοσιν. Ὅλα τὰ ἔργα κρίνονται ἀναλόγως τῶν ὅρων καὶ τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπιτελοῦνται Καὶ τὸ ἔργον τῆς « Ὀρθοδοξίας » τοιουτοτρόπως κρινόμενον ἔχει πολλὰ τὰ ἀξιέπαινα.

Πάντες οἱ συνεργάται τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ " στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω " θὰ πράξωσι τὸ πᾶν ὅπως ἡ « Ὀρθοδοξία » εἰσερχομένη εἰς τὴν δευτέραν δεκαπενταετίαν ἐκπληρώσῃ ἀρτιώτερον τὸν προορισμόν της καὶ τελειότερον οἰκοδομήσῃ κατὰ Χριστὸν καὶ προαγάγῃ ἀνθρωπιστικῶς τοὺς ἀναγνώστας της.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Η ΑΓΓΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΣΙΩΝ

Γ΄. Η ΕΝΩΣΙΣ ΕΝ ΤΩ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 89)

Ἐνῶ κατὰ τὸν Συγγραφέα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας, ἡ καθεστυκυῖα καὶ ἐπιχορηγουμένη, ἔπασχεν ἐξ ἐλλείψεως ἐλαστικότητος, ἐλλείψεως ἀχωρίστου ἀπὸ νόμῳ Καθεστῶτος, ὡς καὶ πνευματικοῦ ληθάργου, ὅν ὑπέθαλπον τὸ ἐξησφαλισμένον εἰσόδημα, οἱ Ἀσυμμόρφωτοι ἦσαν ἀπηλλαγμένοι ἀμφοτέρων τούτων τῶν μειονεκτημάτων. Κατώρθωσαν ὄντες ἄνευ περιορισμῶν νὰ διακινδυνεύσωσι καὶ νὰ ἐξαπλωθῶσιν. Ἔδωκεν ἐλευθέραν διέξοδον εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐπιχειρηματικότητα καὶ εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν. Εἶναι ἀναμφιβόλως ἀληθές, ὅτι ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τοὺς προφανεῖς κινδύνους τῆς καταστάσεως αὐτῶν. Ὁ ἀτομισμὸς ἔστιν ὅτε ἐξετρέπετο εἰς τὴν κατωφέρειαν τῆς αἱρέσεως καὶ τὸ αὐτοσυντήρητον σύστημα συνετέλει πολλάκις εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ Φαρισαϊσμοῦ καὶ τῆς πλουτοκρατίας Τὸ εὐρὺ ἀποτέλεσμα τῆς θρησκευτικῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀγγλικοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας εἶνε τὸ ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι τόσον εἰς τὰς ἀγγλοφώνους κοινότητας ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης ὅσον καὶ εἰς τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας ὁ κυριαρχῶν τύπος τοῦ μὴ Ρωμαϊκοῦ χριστιανισμοῦ, δὲν εἶνε ὁ Ἀγγλικανικός, ἀλλ᾽ ὁ Ἀσυμμόρφωτος. Πρεσβυτεριανοί, Ἀνεξάρτητοι ἢ Κογκρεγκασιοναλισταί, Βαπτισταὶ καὶ αἱ διάφοροι παραλλαγαὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰωάννου Οὐεστλίου, ἵνα παραλείψωμεν μικροτέρας σπουδαιότητας ὁμάδας Ἀσυμμορφώτων, ἀπετέλεσαν τὴν πρωτοπορείαν εἴτε εἰς τὴν διοργάνωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ μεταξὺ ἀποίκων καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν, εἴτε εἰς τὴν ἐκχριστιάνισιν τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου.

Αἱ καρποφόροι αὗται ἐνέργειαι τῶν Ἀσυμμορφώτων ἐκτὸς τῆς Μ. Βρεττανίας συμπίπτουσι πρὸς ὄχι ὀλιγώτερον ἐκπληκτικὴν ἐξάπλωσιν αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ. Πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Μεθοδιστῶν, οἱ Ἀσυμμόρφωτοι εἶχον μικρὰν σχετικῶς δύναμιν. Ἀλλ᾽ ὁ Μεθοδισμός, ὅστις τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἔσχεν ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Καθεστηκυΐας Ἐκκλησίας, ἐξῆλθε μετ᾽ ὀλίγον τοῦ περιβόλου αὐτῆς καὶ ἐπὶ τέλους ἀπετέλεσεν ἰσχυροτάτην ἐνίσχυσιν τῶν Ἀσυμορφώτων. Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολή, ἄν τις ἔλεγεν ὅτι νῦν ὁ δρῶν χριστιανισμὸς τῆς Ἀγγλίας εἶνε ἐξ ἴσου διηρημένος μεταξὺ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ τῶν διϊσταμένων πρὸς αὐτὴν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Προτεσταντῶν ἀφ᾽ ἑτέρου. Ἡ ἐξάπλωσις εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἀνύψωσε τὴν σπουδαιότητα τῶν συγγενῶν θρησκευτικῶν Ὁμολογιῶν ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ.

Δὲν χρήζει ἀποδείξεως, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς ἑνώσεως ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δὲν δύναται πλέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχον ἁπλῶς ἐσωτερικὸν χαρακτῆρα. Ὁ ἔντονος τοπικισμὸς τῶν Μεταρρυθμιστῶν, ὅστις εὗρε τὸ ἀντίστοιχον αὐτοῦ εἰς τὸ Νόμῳ Καθεστὼς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, κατ' ἀνάγκην ἐγκατελείφθη καὶ ὅλα τὰ ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς πρέπει νὰ τύχωσι διαπραγματεύσεως ἀπὸ τῆς παγκοσμίου αὐτῶν ἀπόψεως. Ἡ καταπληκτικὴ ἀνάπτυξις ἀσήμων αἱρέσεων τῶν Βρεττανικῶν Νήσων, ἀνεκτῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἀλλ' ὑποτιμημένων ὑπ' αὐτοῦ, εἰς μεγάλας Ἐκκλησίας, ὧν τὰ μέλη ἀριθμοῦντα πολλὰ ἑκατομμύρια εἶνε διεσπαρμένα ἀνὰ τὸν κόσμον καὶ ὧν αἱ ἱεραποστολικαὶ ἐνέργειαι ἱδρύουσι νέας Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐπαυξήσῃ λίαν τὴν σπουδαιότητα τῶν Ἀσυμμορφώτων ἢ ἐλευθέρων λεγομένων Ἐκκλησιῶν.

Οὐδὲ πρέπει νὰ λησμονηθῇ, ὅτι μετὰ τῆς ἀριθμητικῆς ἐξαπλώσεως συμβαδίζει καὶ ἀξιοσημείωτος κοινωνικὴ καὶ πνευματικὴ πρόοδος. Ἡ κατάργησις τῆς Ἀγγλικανικῆς ἀποκλειστικότητος εἰς τὰ Πανεπιστήμια παρέσχεν εὐκαιρίαν καὶ εἰς μὴ Ἀγγλικανοὺς ταχέως νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτά. Οἱ Ἀσυμμόρφωτοι ἐκέκτηντο ἰδιαιτέραν ἐκπαιδευτικὴν παράδοσιν, πολύτιμον καὶ ἰσχυράν, καθ' ὃν χρόνον ἡ Ὀξφόρδη καὶ ἡ Κανταβρυγία εὑρίσκοντο εἰς τὸ κατώτατον ἐπίπεδον τῆς ἀκαδημαϊκῆς αὐτῶν ὑπολήψεως. Ἐν Σκωτίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ Ἀσσυμμόρφωτοι φοιτηταὶ κατώρθουν νὰ συνεχίζωσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν καὶ νὰ δρέπωσι βαθμούς. Ἡ ἰδέα ὅτι Ἀσυμμόρφωτος ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀγράμματον, ἥτις ἐδημιουργήθη ἕνεκα τῶν αἱρετικῶν ὑπερβολῶν ἐπὶ μεσοβασιλείας καὶ ἐξηλείφθη διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῶν Ἀσυμμορφώτων μετὰ τὴν Παλινόρθωσιν, ἀνέτειλε καὶ αὖθις ἔν τινι μέτρῳ ἕνεκα Μεθοδιστῶν, οἵτινες διέδωκαν ἀνὰ τὴν χώραν τὴν μορφὴν τοῦ ἐνθουσιώδους εὐαγγελίζεσθαι, τὸ ὁποῖον ἐφ' ὅσον ἰδιορρύθμως ἐξετελεῖτο ὑπὸ τῶν πρώτων ὀπαδῶν τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, σκωπτικῶς ἐχαρακτηρίσθη ὡς «κορυβαντιῶν χριστιανισμός». Εἶνε ὅμως ἀναμφίβολον, ὅτι νῦν οἱ κεχειροτονημένοι λειτουργοὶ τῶν «Ἐλευθέρων Ἐκκλησιῶν» δὲν εἶνε ὑποδεέστεροι κοινωνικῶς καὶ πνευματικῶς τοῦ Ἀγγλικανικοῦ Κλήρου. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ Πρεσβυτεριανοῦ λειτουργοῦ εἶνε πιθανῶς ἀνώτερος τοῦ μέσου ὅρου τοῦ Ἀγγλικανοῦ ἐφημερίου. Ἄνδρες ἀνήκοντες εἰς τὰς ἐλευθέρας Ἐκκλησίας κατέχουσι θεολογικὰς ἕδρας ἐν τοῖς Ἀγγλικοῖς Πανεπιστημίοις λίαν διακεκριμένως καὶ συμβάλλουσιν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν κριτικῆς καὶ θεολογικῆς φιλολογίας. Ὁ θρησκευτικὸς Τύπος τῶν Ἐλευθέρων Ἐκκλησιῶν, εἶνε πιθανῶς ἀνώτερος τοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας συνδεομένου.

Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ταύτας τὸ πρόβλημα τῆς ἑνώσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δέον νὰ ἐξετασθῇ ἐντὸς νέου πλαισίου. Τὸ πρόβλημα προσέλαβεν οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα καὶ ἀπαιτεῖ προφανῶς διάφορον τρόπον διαχειρίσεως. Θίγει οὐχὶ τοπικὰ μόνον συμφέροντα, ἀλλ' αὐτὴν τὴν θρησκείαν ἐν παντὶ τμήματι τῆς οἰκουμένης. Ἡ ἐπελθοῦσα μεταβολὴ εἶνε καταφανής. Ἐνῶ νέος τόνος μετριοφροσύνης ἀπηχεῖ εἰς τὰς ἀγγλικανικὰς προτάσεις, νέος τόνος αὐτοπεποιθήσεως χαρακτηρίζει τὰς ἀπαντήσεις τῶν Ἀσυμμορφώτων. Ἡ συνήθης ὀνοματολογία τοῦ Θρησκευτικοῦ κόσμου ἀπεικονίζει τὴν μεταβληθεῖσαν κατάστασιν. Οἱ Πουριτανοί, οἵτινες κατεδιώχθησαν ὡς Ἀσυμμόρφωτοι καὶ εἶτα ἐγένοντο ἀνεκτοὶ ὡς Διϊστάμενοι, νῦν, ἀφ' ὅτου ὁ θρίαμβος τῆς δημοκρατίας ἐξησφάλισε πλήρη εἰς αὐτοὺς πολιτικὰ δικαιώματα, προσέλαβον τὸ μᾶλλον ἐντυπωτικὸν ὄνομα «Ἐλεύθεραι Ἐκκλησίαι». Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτῶν ὡς «αἱρέσεων» ἀποκρούεται καὶ αἱ αἱρέσεις ἀξιοῦσι τὴν ἰδιότητα ἐκκλησιῶν. Ἀμφότερα τὰ μέρη ἠννόησαν, ὅτι διαπραγματεύσεις πρὸς ἕνωσιν ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δέον νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τῇ βάσει ἀνωμολογημένης ***Ὁμολογιακῆς ἰσότητος***. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ἡ «Ἔκκλησις πρὸς ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν λαὸν» ἣν ἐξέδωκε τὸ Λαμπέθειον Συνέδριον τοῦ 1920 δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς χαρακτηριστική.

Ἡ «ἔκκλησις» ἐκείνη εἶνε συντεταγμένη ἐν λεκτικῷ μετανοίας, ἀδελφωσύνης, ἀσυνήθους παρρησίας καὶ γενναίας πνευματικῆς εὐστροφίας. Ἀλλ' ὑπάρχουσι διφορούμενα ἐν αὐτῇ καὶ ἴσως καὶ ἔλλειψις πλήρους εὐθύτητος. Ὑπάρχει ὑπόνοια ὅτι ὅσοι ἐψήφισαν ὑπὲρ αὐτῆς οὐδόλως ἦσαν σύμφωνοι ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἔννοιαν. Αἱ ὑπόνοιαι αὗται, αἵτινες προφανῶς κατεῖχον τὰ πνεύματα ἐπισκόπων τινῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐδικαιολογήθησαν πλήρως ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν ἑπομένων ἐτῶν. Πᾶσα ἀπόπειρα ὅπως ἡ «Ἔκκλησις πρὸς τὸν χριστιανικὸν λαόν» τεθῇ εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐγείρῃ ὑπονοίας μᾶλλον ἢ εἰς τὸ νὰ διευκολύνῃ συμφωνίαν. Ἡ φυσικὴ ἐκδοχή, ὅτι τύποι ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος δὲν πρέπει νὰ περιλαμβάνωνται ἐφεξῆς ἐν τοῖς οὐσιώδεσι τοῦ χριστιανισμοῦ, ἥτις συνίστα τὴν ἀποδοχὴν τῆς Ἐκκλήσεως ὑπὸ τῶν Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν οὐδαμῶς συνεβιβάζετο πρὸς τὴν ὑπομονὴν ἐκείνων. καθ' ἣν μόνος ὁ ἐπισκοπικὸς βαθμὸς εἶνε τελικῶς ἐπιτετραμμένος, καὶ ἥτις ἐπηρέασε τὴν ψῆφον πολλῶν, ἴσως τῶν πλείστων Ἐπισκόπων, τῶν ψηφισάντων ὑπὲρ τῆς «Ἐκκλήσεως» ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Λάμπεθ. Ἡ ἐμφάνισις διαφωνίας περὶ θεμελιώδη ἐκδοχὴν δὲν ἐβελτίωσε βεβαίως τὰς προσδοκίας περὶ ἑνώσεως ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ. Αἱ ἐλπίδες ἦσαν εὐνοϊκώτεραι κατὰ τὸ 1920 ἢ ὅτι ἔσονται κατὰ τὰς παρούσας ἡμέρας. Τὸ δυνατὸν οἱασδήποτε ἑνώσεως μετὰ μὴ ἀγγλι-

κανῶν εἴτε συντηρητικῶν εἴτε φιλελευθέρων, ἑνώσεως ἥτις δὲν θὰ διασπάσῃ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, παραμένει ὡς πάντοτε ἀμφίβολον. Παρὰ ταῦτα ἐν ἑκατέρῳ τῶν μερῶν παρατηρεῖται πρόοδός τις ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀντιλήψεως. Σχίσματα, τὰ ὁποῖα εἶνε τόσον βαθέως ἐρριζωμένα ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ συνδέονται πρὸς κεκτημένα συμφέροντα δὲν δύνανται νὰ θεραπευθῶσι ταχέως. Αἱ συνθῆκαι, ὑφ' ἃς εὕρηται νῦν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, εἶνε τόσον νέαι καὶ τόσον ἀνησυχητικαὶ ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ φραγμοὶ τῆς παραδόσεως καὶ τοῦ φανατισμοῦ δὲν δύνανται ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν κίνησιν σωτηρίου νεωτερισμοῦ. Χριστιανοὶ τῶν διαφόρων Ὁμολογιῶν εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ μάθωσι καὶ νὰ ἀπομάθωσι πολλὰ ἐν τῷ Σχολείῳ τῆς Πείρας. Τὰ γεγονόνα φαίνεται, ὅτι ἀποκρούουσι τὰς ἐνοχλητικὰς συζητήσεις περὶ τοὺς τύπους ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος. Ὅπου οἱ καρποὶ τοῦ πνεύματος εἶνε τόσον καταφανεῖς, τί δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ; ὁ παρατηρητικὸς Ἀγγλικανός, ὅστις ἀντιμετωπίζει τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ὑπάρχει ἡ σώζουσα Χάρις ἐν ταῖς Κοινότησι τῶν Διϊσταμένων λέγει, ὡς ὁ Πέτρος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κορνηλίου, ὅτε οἱ Ἀβάπτιστοι Ἐθνικοὶ ἤρξαντο νὰ λαλῶσι γλώσσας καὶ νὰ αἰνῶσι τὸν Θεόν, «μήτι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, καθὼς καὶ ἡμεῖς» (Πράξ. 10, 47). Τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀκαταμάχητον· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐξήχθη ταχέως ἢ εὐκόλως κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα καὶ δὲν θὰ ἐξαχθῇ ταχέως καὶ εὐχερῶς κατὰ τὸν εἰκοστόν. Τὰ σπουδαιότερα κωλύματα τῆς ἑνώσεως ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δὲν εἶνε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πίπτουσιν ὑπὸ τὴν ἔρευναν ἐκκλησιαστικῶν διπλωματῶν. Ὑπάρχει ἀσυμφωνία παραδόσεων, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ χρόνος δύναται νὰ ἄρῃ. Ἀφ' ἑνὸς σχισματοτόκος ἀτομισμός, ἀφ' ἑτέρου Ἐραστιανὴ συγκατάθεσις. Ἐκπαίδευσις καὶ πεῖρα σιωπηρῶς ἐξαφανίζουσι τὸν πρῶτον, ἡ κοσμικοποίησις τοῦ Κράτους προφανῶς ἐξαφανίζει τὴν δευτέραν. Ἂν δὲν ἐπήρχετο ἡ γενομένη ὑπὸ τῆς Ὀξφορδείου Κινήσεως μεταβολὴ εἰς τον χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, δὲν θὰ ἦτο ὅλως παράλογος ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἱστορικὸν ρῆγμα θὰ ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ διὰ τῆς κανονικῆς ἐξελίξεως τῆς θρησκευτικῆς διανοήσεως καὶ ζωῆς ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον ὀγκώδους φιλολογίας. Οἱ ὑπεραπολογηταὶ καὶ οἱ ἐπικριταὶ αὐτῆς εἶνε ἐξ ἴσου κατηγορηματικοὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς. Οἱ πρῶτοι θεωροῦσι τὴν Κίνησιν οὐδὲν ὀλιγώτερον ἢ πνευματικὴν ἀνάστασιν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας. Οἱ δεύτεροι δὲν διακρίνουσιν αὐτὴν σχεδὸν ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀποστασίας. Δὲν ἀληθεύουσι βεβαίως οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δέ. Ὡς πᾶν ἀνθρώπινον ἔργον καὶ ἡ Κίνησις ὑπῆρξε μιγ-

γμα καλοῦ καὶ κακοῦ. Εἶνε δυσχερὲς νὰ ἐξενέγκῃ κανεὶς ὀρθὴν κρίσιν, ἀλλὰ τινὲς ἐκ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς οὔτε σκοτειναὶ εἶνε οὔτε διαφεύγουσι τὴν ἐξέτασιν, οὐδ' ἀμφισβητοῦνται. Ἀρκεῖ νά σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἑνώσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Οἱ Τρακταριανοὶ ἀπεκήρυξαν τὸ προτεσταντικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τούτου κατέστρεψαν τὴν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας Ἀγγλικανοὶ καὶ Διϊστάμενοι ἱστάμενοι ἠδύναντο μέχρι τοῦ νῦν νὰ ἑνωθῶσιν. Ἐφεξῆς ὡς ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἕνωσιν δὲν τονίζεται ἡ συμφωνία ἐν τοῖς οὐσιώδεσι τοῦ Προτεσταντικοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ἡ ταὐτότης τοῦ πολιτεύματος. Τοῦτο ἐπήνεγκε σοβαρὰν μεταβολὴν εἰς τὴν ὅλην θεωρίαν καὶ στάσιν τῆς Καθεστηκυΐας Ἐκκλησίας. Ὁ Ἐπισκοπικὸς βαθμός, ὅστις ἐπὶ Ἐλισάβετ ἐδικαιολογεῖτο ὡς πολιτικὴ ἀνάγκη, ἐπὶ Βικτωρίας ἀνυψώθη εἰς θρησκευτικὴν ἀρχήν. Τὸ Ἐθνικὸν Καθεστώς, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῆς πρώτης Βασιλείας ἐτονίζετο ὡς θρησκευτικῶς ἀπαραίτητον, ἐπὶ τῆς δευτέρας ὑπεβιβάσθη εἰς καιρικῶς λυσιτελές. Δεδομένων τῶν προϋποθέσεων, τὸ συμπέρασμα ἦτο ἀναπόφευκτον. Ἐκκλησία ἄνευ ἐπισκόπων ἐχόντων τὸ ἀξίωμα αὐτῶν δυνάμει ἀδιακόπου διαδοχῆς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἐστερεῖτο τοῦ γνωρίσματας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κανονικότητος. Ἐκκλησία μὴ ἐπισκοπικὴ ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ δὲν ἦτο ἐκκλησία καθόλου. Ποικιλοτρόπως ἐκτιθεμένη, ὠμῶς καὶ ἐπιθετικῶς ἢ ἐπιστημονικῶς καὶ μετ' ἀφοπλιζούσης λεπτότητος, αὐτὴ ἦτο καί εἶνε ἡ Ἀγγλικανικὴ θέσις, ὡς διετυπώθη ὑπὸ τῶν ἡγετῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Ὀξφορδείου Κινήσεως. Πολλαὶ περιστάσεις ἐπήνεγκον σωτήριον μεταβολὴν διαθέσεως, ἀλλὰ παρὰ τὴν νέαν μετρίασιν τοῦ τόνου καὶ τὴν γενναιοτέραν ἐκτίμησιν τῶν μὴ ἐπισκοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἥν ἐμνημονεύσαμεν ἤδη, ἡ ἐπίσημος στάσις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐξακολουθεῖ νὰ περιέχῃ ἀπαίτησιν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ ἥτις ἐματαίωσε μέχρι τοῦδε πᾶσαν σοβαρὰν ἀπόπειραν πρὸς ἐπίτευξιν ἑνώσεως ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ. Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι πολλοὶ Ἀγγλικανοὶ αὐταπατῶνται νομίζοντες ὅτι ὁ μοιραῖος χαρακτὴρ τῆς θεωρίας αὐτῶν δύναται νὰ ἀποφευχθῇ. Τελευταῖον ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς συνδυασμὸν τῆς ἐμμονῆς εἰς τὸν Ἐπισκοπικὸν βαθμὸν καὶ τῆς εἰλικρινοῦς ἀναγνωρίσεως τοῦ μὴ ἐπισκοπικοῦ χριστιανισμοῦ, ἥτις ἔτυχεν εὐρείας ἀποδοχῆς. Ἐγένετο διάκρισις μεταξὺ τοῦ γεγονότος τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς θεωρίας περὶ αὐτοῦ. Κατὰ ταύτην ὅλοι δέον νὰ συμφωνήσωσιν εἰς τὴν ἀποδοχὴν Ἐπισκόπων, ἀλλ' οὐδεὶς εἶνε ὑπόχρεως νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν ἀναγκαιότητα αὐτῶν. Τὸ ἐπισκοπικὸν πολίτευμα εἶνε ἀπαραίτητον, ἀλλ' ἡ μόνη ἀρχὴ ἥτις δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ἀπαραίτητον, δύναται νὰ εἶναι ἀποδεκτὴ ἢ νὰ μὴ εἶνε. Ἡ θέσις

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ἔρχεται ἡ Ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων μὲ τὸν σοβαρὸν ρυθμὸν τῶν θείων πραγμάτων. Χριστούγεννα! Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦ Θεοῦ τὸν ὁποῖον διψᾷ ἡ ψυχή, διότι εἶναι προικισμένη μὲ δυνάμεις ἀνωτέρας.

Ἡ ψυχή μας εἶναι ἀνήσυχος ἕως ὅτου ἀναπαυθῇ εἰς τὸν Θεόν. Ὁ ἄνθρωπος μένει ἀνικανοποίητος ἔξω ἀπὸ τὸν Θεόν. Οὔτε ἡ ὑγεία τὸν ἱκανοποιεῖ οὔτε ἡ ὡραιότης, οὔτε ἡ δύναμις, οὔτε ἡ δόξα, οὔτε ἡ Ἐπιστήμη, οὔτε ἡ Τέχνη, οὔτε ἡ χαρὰ οὔτε ἡ ἀγάπη. Ἡ καρδία θέλει νὰ ὑψωθῇ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰ τὰ δῶρα καὶ τὰ δημιουργήματα, θέλει νὰ πετάξῃ πρὸς τὸν Θεόν.

« Ποῖος θὰ μοῦ δώσῃ πτέρυγας — ἀναφωνεῖ ὁ Δαυίδ — ὡσὰν τῆς περιστερᾶς, διὰ νὰ πετάξω καὶ νὰ ἔλθω κοντά Σου καὶ ν' ἀναπαυθῶ εἰς Ἐσένα; (ψαλμ. 54,7). Νὰ γεμίσω ἀπὸ τὴν ἰδικήν Σου ἀγάπην, τὴν ἰδικήν Σου κατανόησιν, καὶ νὰ νιώσω βαθειὰ πόσον εἶσαι ἀγαθός, χρηστός, οἰκτίρμων, ἅγιος, ἄπειρος, αἰώνιος.

αὕτη ἐκδέχεται ὅτι ὁ ἐπισκοπικὸς βαθμὸς δύναται νὰ δικαιολογηθῇ λόγῳ τῆς πρακτικῆς αὐτοῦ σπουδαιότητος. Ἀλλ' ἡ ὑποστήριξις ἀπαιτήσεως sine qua non λόγῳ πρακτικῆς αὐτῆς σπουδαιότητος, ἰσοδυναμεῖ πράγματι πρὸς ἀποδοχὴν τῆς ἀποφάνσεως τῆς πείρας. Ἡ ἀπόφανσις αὐτὴ τῆς πείρας προκειμένου περὶ εἰδικῶν πολιτευμάτων, εἴτε ταῦτα εἶνε κοσμικὰ εἴτε πνευματικά, δὲν εἶναι ἀμφίβολος. Οὔτε ὁ Παπισμός, οὔτε τὸ Ἐπισκοπικὸν σύστημα, οὔτε τὸ Πρεσβυτεριανόν, οὔτε ἄλλο τι πολίτευμα κληροδοτηθὲν ὑπὸ τοῦ παρελθόντος δύναται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορίας νὰ ἀξιώσῃ ὅτι αὐτὸ μόνον ὑπῆρξεν ἀποτελεσματικόν. Ὅλα ἔχουσιν ἐξυπηρετήσῃ κατὰ διάφορον βαθμὸν ἐπιτυχίας καὶ οὐσιώδεις σκοποὺς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Οὐδὲν ὑπῆρξεν ἄμοιρον σφαλμάτων. Ὅλα ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν κατάκρισιν. Οὐδεμία εἰδικὴ μορφὴ πολιτεύματος δύναται νὰ εἶνε **οὐσιῶδες** συστατικὸν ἐκκλησιαστικῆς νομιμότητος.

(συνεχίζεται)

Κύριε! Ἀπαύγασμα τῆς αἰωνίου δόξης, παρήγορε τῆς ἐξορίστου ψυχῆς μου, τὸ στόμα μου εἶναι βωβὸν ἐνώπιον τῆς φάτνης τοῦ Σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ, καὶ ἡ σιωπή μου ὁμιλεῖ διὰ Σένα; Εἶναι ἄδεια ἡ τράπεζά μου χωρὶς Ἐσένα, καὶ ἡ ψυχή μου χωρὶς γαλήνην.

Κύριε! Ζητῶ τὴν ἀποκάλυψίν σου, τὴν γέννησίν Σου, καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι πολεμοῦν καὶ κτίζουν τὴν ἀσφαλῆ εἰρήνην. Ὁδήγησε τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὸ ἄστρον τῆς Βηθλεέμ εἰς τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν Σου, τὴν εἰρήνην, τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν.

Διψῶμεν τὸ θεῖον, τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ, αὐτὴ εἶναι ἡ βαθειά μας δίψα. Ἀποκαλύπτεται δὲ εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς τρία στάδια.

***

Πρῶτον εἰς τὴν Φύσιν μᾶς ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός, εἰς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ τὴν ἐσωτερικήν, τὴν κτίσιν ἔξω, καὶ τὴν συνείδησιν μέσα. Ὁ ἔναστρος οὐρανὸς καὶ ἡ συνείδησις μᾶς γεμίζουν ὁλονὲν περισσότερον θαυμασμόν, ὅσον περισσότερον προσέχομεν.

Παρατηρήσατε τὰ κρίνα καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ ἀγροῦ. Κάθε στρουθίον εἶναι καὶ μία περιστερὰ ἡ ὁποία στέλλεται πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν Κιβωτὸν τοῦ αἰωνίου. Αἱ καμπανέλες τῶν λουλουδιῶν τὴν ἄνοιξιν εἰς ἐκεῖνο τὸ λειβάδι, ὅταν φυσᾷ, ποίαν λέξιν ψάλλουν, ὡσὰν ὑπέρτατον Ἀλληλούϊα;

Ἀπὸ ποῦ μᾶς ἔρχεται τὸ χιόνι; Αὐτὴ ἡ ὀμορφιά, ἡ χαρά; Πόσον ρυθμικὰ κάθε χρόνον ἔρχεται ὁ χειμῶνας! Μέσα μας ξυπνοῦν τόνοι αἰωνιότητος.

Αὐτὴ ἡ βοὴ τοῦ ἀνέμου, τῆς θαλάσσης ὁ ρόχθος, ποῖον ὄνομα ψάλλει αἰώνια τώρα;

Ἀπὸ ποῦ μᾶς ἔρχεται ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως; Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Σύμπαντος ἐντὸς ἡμῶν, ἡ φωνὴ τοῦ ὄντος. Μᾶς προσανατολίζει καὶ μᾶς δίδει κατεύθυνσιν. Καὶ ἡ διεύθυνσις αὐτὴ εἶναι ἀνιοῦσα: ἀναβαίνει, ἀπὸ τὴν σάρκα εἰς τὸ πνεῦμα, ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας εἰς τὸν πλησίον, τὸν πλησίον τὸν ἐγγὺς καὶ τὸν μακράν.

Οἱ πάντες αἰσθανόμεθα βαθέως ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν αὐθαίρετα, δὲν μποροῦμεν νὰ ζήσωμεν ἐγωϊστικά, δὲν μποροῦμεν νὰ βυθισθῶμεν εἰς τὴν ὕλην, πρέπει νὰ προσπεράσωμεν τὸ ἄτομόν μας. Κάτι μέσα μας μᾶς ὠθεῖ πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ἀνικανοποίητα.

Ἀλλ' εἰς τὴν δίψαν μας τοῦ τελείου, τοῦ θείου, δὲν μᾶς φθάνει ἡ φύσις, οὔτε ἡ ἐξωτερική, οὔτε ἡ ἐσωτερική. Ἡ φύσις κρύπτει πολλάκις καὶ πλάνην καὶ καταστροφήν. Ναί, ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης

εἰς τὴν γραφικὴν παραλίαν βλέπομεν τὰ ἴχνη τοῦ αἰωνίου Πατρός. Ἀλλὰ βυθίζονται καὶ πλοῖα, καὶ οἱ ἄνθρωποι σφάζουν τοὺς ὁμοίους των. Ἡ φύσις πολλὲς φορὲς εἶναι βωβή, κωφή, τυφλή. Ἀνοίγει ἐκεῖ ἕνα τάφον, διὰ νὰ κρύψῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἀγάπην του, καὶ τὸ λογικόν του, καὶ τὴν ἐλπίδα του. Τί ὠφελεῖ ἡ ὡραία νύχτα μὲ τὸ περιδέραιον τῶν ἄστρων της εἰς ὅσους εἶναι στρατοπεδευμένοι καὶ ξημερώνει δι' αὐτοὺς ἡ μάχη;

Δὲν μᾶς φθάνουν τὰ φῶτα τὰ ὁποῖα ἔρχονται ἀπὸ τὴν κτίσιν καὶ ἀπὸ τὴν συνείδησίν μας. Θέλομεν νὰ μᾶς ἀποκαλυφθῇ ἀμεσώτερον ὁ Θεός.

***

Ὁ ἀρχαῖος προφήτης φωνάζει: «Ὦ! Ἐὰν ἐξέσχιζες τὸν οὐρανόν καὶ κατέβαινες, καὶ ἤρχεσο εἰς τὸ μέσον ἡμῶν!». Ἡ κραυγὴ αὐτὴ εἶναι μία ἀνωτέρα βαθμίδα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ.

Ζητεῖ τὸν Θεὸν ζωντανόν. «Ἡ καρδία μου ἠγαλλιάσατο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα.» Τὸν θέλει ἄνθρωπον. Καὶ ὁ Θεὸς ἐνηνθρώπησεν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ζωντανὴ μεταγραφὴ τῆς ἀοράτου πραγματικότητος.

Κοίταξέ με—λέγει εἰς τὸν ἄνθρωπον—. Εἶμαι ὁ ξένος ὁ μυστηριώδης τὸν ὁποῖον ἀκούεις εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς σου. Εἶμαι ἡ μεταγραφὴ τοῦ οὐρανίου Πατρός, τὸν ὁποῖον ζητεῖς. Ὁ Φίλιππος ἐζήτησε νὰ δείξω εἰς τοὺς μαθητάς μου τὸν Πατέρα. Ὁ Φίλιππος ἐξέφραζε τὴν δίψαν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ζητεῖς τὸν Πατέρα. Δὲν εἶδες ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου ὅτι σὲ χαμογελᾷ ὁ Πατήρ, σὲ κρίνει, καὶ συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίες σου; Δὲν ἔνοιωσες ὅτι ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν καρδίαν μου ὁ οὐράνιος Πατὴρ σοῦ στέλλει διάγγελμα ἀγάπης; Μὲ τὶς λέξεις μου σὲ καλεῖ, καὶ μὲ τὸ χέρι μου σὲ κρατεῖ.

Εἶμαι ἡ εἰρήνη, ἡ ἀλήθεια. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μένει πλησίον μου ἔχει τὴν γαλήνην· Ἡ ψυχή του γίνεται ἡ φάτνη εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθην καὶ ἐπάνω της ἐχύθη τὸ φῶς τοῦ ἀστέρος τὸν ὁποῖον εἶδαν οἱ μάγοι τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἡ λάμψις τῶν ματιῶν τῆς πάναγνης Μητέρας μου.

Εἶμαι ὁ Ἀγαθός, ὁ Δίκαιος, ὁ Ἅγιος. Δύναμαι τὰ πάντα, καὶ προνοῶ περὶ πάντων: Οἱ οἰκτιρμοί μου εἶναι ἄπειροι, καὶ τὰ ἐλέη μου αἰώνια. Ἔρχομαι πρὸς ἐσένα, ὅπως ἡ βροχὴ εἰς τὴν ἄνυδρον γῆν. Ξεύρω ὅτι διψᾷς θεότητα, ὅτι ἡ ψυχή σου εἶναι ἀνήσυχη, κάτω ἀπὸ τὴν ταραχὴν καὶ ἀπὸ χίλιες ἀπειλές. Ὀρθώνομαι κοντά σου σὰν ἕνα φρούριον. Εἶμαι ἡ καταφυγή σου.

Ὅταν ἐγεννήθη ὁ Χριστός, ὅταν ὁ Θεὸς ἔλαβε σάρκα καὶ ἔγινεν ἄν-

θρωπος, ἡμεῖς εὑρήκαμεν τὴν ἀληθινὴν ζωήν, τὴν ἀληθινὴν Πατρίδα.

Χωρὶς τὸν Χριστὸν μᾶς λείπει ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ψυχῆς. Εἴμεθα ξένοι πρὸς τὸ βάθος τοῦ εἶναί μας.

Μιὰ φορά, μεταξὺ τῶν ᾠῶν τὰ ὁποῖα ἐπώαζε μία ὄρνιθα εὑρέθηκε καὶ ἕνα αὐγὸ κύκνου. Μαζὶ μὲ τὰ μικρὰ ὀρνίθια ἐγεννήθη καὶ ἕνας μικρὸς κύκνος. Τὸ πτηνὸ αὐτὸ ζῇ μονάχα εἰς τὴν λίμνην, εἰς τὰ νερά. Ἀλλ᾽ ὁ μικρός μας κύκνος ἦταν δυστυχισμένος, ἔζη μακρυὰ ἀπὸ νερό, εἰς τὸν ἀγρὸν μαζὶ μὲ τὰ ὀρνίθια. Αὐτὸ δὲν ἦτο τὸ φυσικὸ περιβάλλον του. Τὸ ταλαίπωρο ἦτο, σἄν ἀρρωστημένο. Τὸν ἀληθινόν του προορισμόν, βέβαια, δὲν τὸν ἐγνώριζε, ἀλλὰ τοῦ ἤρχοντο ἀόριστα προαισθήματα.

Αἴφνης, μίαν ἡμέραν, ἔλαμψε φῶς ἐνώπιόν του. Τί ἀποκάλυψις! Κάτω ἀπὸ τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου ἐμφανίζεται εἰς αὐτὸ ἡ ἐπιφάνεια μιᾶς λίμνης. Ὥρμησεν εἰς τὴν ἀποθέωσιν αὐτὴν τοῦ φωτός. Τοῦ ἀπεκαλύφθη τότε ἡ ἀληθινή του φύσις.

Τὸ ἴδιον συνέβη μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν εὑρέθη πρὸ τῆς φάτνης τῆς Βηθλεέμ. Ἦτο σκυθρωπός πρίν, βυθισμένος εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν πλάνην. Αἱ ἡμέραι του ἦσαν γεμᾶτες ἀπὸ ματαιότητα. Δὲν εὕρισκε νερὸ διὰ τὴν ἀληθινήν του δίψαν. Ἐστηρίζετο εἰς πράγματα τὰ ὁποῖα ἐξηφανίζοντο. Μάτην ἦτο στηριγμένος πάνω εἰς τὴν ὀμορφιὰ τῆς γῆς. Ἡ Τέχνη καὶ ἡ Ἐπιστήμη δὲν τὸν ἔφθανεν.

Ἡ ψυχή μας, ὅπως ὁ κύκνος εἰς τὴν λίμνην, αὐθόρμητα πηδᾷ πρὸς τὸν ἐνσαρκωθέντα Θεόν. Μὲ αὐτὸν μᾶς ἀποκαλύπτεται ἡ ἀληθινή μας φύσις. Αἱ ἁλυσῖδες θραύονται. Ἐλευθερωμένοι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν πετοῦμεν πρὸς τὸ στοιχεῖον μας: τὸ φῶς, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀλήθειαν, τὸν Χριστόν. Ἡ ψυχή μας ἐπαναπαύεται, ἀναβαίνει, ἀποθεώνεται.

Διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον ὁ ἄνθρωπος ἀνεγεννήθη. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ζῇ ἐν Χριστῷ σώζεται, οἰκοδομεῖται, ἀνυψώνεται. Πλουτίζεται μὲ ἕνα νέο ἐξαίσιο περιεχόμενον, φυσικὸν καὶ ὑπερφυσικόν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ***τὸ φῶς*** τοῦ νοῦ μας καὶ ὅλων μας τῶν πράξεων, ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ***ἀγάπη*** ἡ ρυθμίζουσα τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας μας. ***Ἡ δύναμις*** εἰς τὰς δοκιμασίας μας, τοὺς ἀγῶνας, τὰ ἔργα. Ἡ ***τροφὴ*** τῆς ὑπερφυσικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία μᾶς κάμνει μετόχους τῆς αἰωνίου ζωῆς. Δυνάμεθα λοιπὸν ν᾽ ἀναφωνήσωμεν μὲ τὸν Δαυίδ: «Ἐὰν ἡ πίστις Σου, Κύριε δὲν μᾶς ἦταν τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης μας, θὰ ἤμεθα ἤδη χαμένοι εἰς τὴν ἀθλιότητά μας.» (ψαλ. CXVIII,92).

Χριστὸς γεννᾶται! Ἂς σιωπήσουν ὅλοι οἱ Φιλόσοφοι καὶ ὅλοι οἱ Διδάσκαλοι. Εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τῶν ἀποκαλύψεων. Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη, ἔλαβε σάρκα καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν.

***

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν φθάνει. Πρέπει νὰ προχωρήσωμεν περισσότερον, νὰ φθάσωμεν εἰς συμπεράσματα πρακτικά, κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ τοῦ Κυρίου. Τότε ὁ Θεὸς θὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ἡμᾶς καλύτερα. Εἶναι τὸ τρίτον στάδιον τῆς θείας ἀποκαλύψεως, τὸ πειὸ σπουδαῖον, διότι ἔχει σχέσιν μὲ τὴν προσωπικήν μας εὐθύνην.

Δὲν φθάνει ὅτι ἦλθεν ὁ Χριστός, δὲν ἀρκεῖ νὰ πιστεύωμεν εἰς αὐτόν, πρέπει νὰ τηρῶμεν καὶ τὰς ἐντολάς του. Τότε εἴμεθα ἀληθινοὶ μαθηταί Του, ὅταν ἀγαπῶμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, μὲ ἀγάπην ἔμπρακτον, ὅταν μοιραζώμεθα μὲ τοὺς ἄλλους τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς. Τότε πίνομεν εἰς τὴν πηγήν.

Ἔχομεν εὐθύνην νὰ κάμωμεν κἄτι εἰς τὴν ζωήν. Νὰ γίνωμεν διαγγελεῖς τῆς ἡμέρας, καὶ ὄχι τῆς νύχτας. Ὅσοι εἶναι ὑποκριταί, δειλοί, ἀνίεροι, δὲν εἶναι χριστιανοὶ ἀληθινοί.

Νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅσοι δὲν εἶναι ἁπλοῖ, καλοί. Ὅσοι θέλουν νὰ εὕρουν τὸν Χριστόν, νὰ πιάσουν τὸ χέρι τοῦ ἄλλου. Ὅσοι θέλουν νὰ χορτάσουν τὴν ψυχήν των, νὰ μὴ ὁμιλοῦν μονάχα λέξεις.

Ἔχομεν εὐθύνην νὰ γίνωμεν κἄτι καὶ νὰ κάμωμεν κἄτι.

Ὁ ἄνθρωπος θὰ σωθῇ μὲ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Χριστὸς δὲν ἐνεπιστεύθη τὸ ἔργον του εἰς τὰ βιβλία, ἀλλ᾽ εἰς καρδίας. Δὲν ἔγραψεν, ἀλλ᾽ ἐνέπνευσεν. Ἐζήτησε τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἁγιότητα. Αὐτὰ εἶναι τὰ ὅπλα του διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ κόσμου.

Ἡ μία γενεὰ μεταλαμπαδεύει εἰς τὴν ἄλλην τὴν φλόγα τῆς θείας ζωῆς. Τὴν μεταλαμπαδεύει μὲ τοὺς μόχθους της, μὲ τὴν ἀρετήν της, μὲ τὰς θυσίας της. Αἱ θυσίες αὐτὲς εἶναι τὸ φῶς κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει ν᾽ ἀναγινώσκωμεν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ νὰ ἑορτάζωμεν κάθε μεγάλην ἑορτὴν τῆς πίστεώς μας, τὰ Χριστούγεννα, ἢ τὸ Πάσχα.

Ἐγεννήθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς καὶ μυριάδες μαρτύρων τῆς ἁγίας αὐτοῦ πίστεως, ὄχι διὰ νὰ εἴμεθα ἀδιάφοροι καὶ ἁμαρτωλοί. Ὕστερα ἀπὸ τόσον αἷμα τὸ ὁποῖον χύνεται δὲν ἔχομεν κανένα δικαίωμα νὰ εἴμεθα ἅρπαγες, ἐγωϊσταί, ὑλόφρονες.

Μακρὰν αἱ διασκεδάσεις καὶ οἱ χοροί, τὰ ψιμύθια καὶ ἡ πολυτέλεια. Οἱ ἄνθρωποι καπνίζουν, πίνουν. Ὕστερα ἀπὸ εἴκοσιν αἰῶνας ἀφότου ἦλθεν ὁ Χριστός, καὶ ἀπέθαναν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὰ πλέον ἐκλεκτά της πνεύματα διασχίζουν ἀκόμη τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικήν, τὴν

Ἀσίαν καὶ ὁλόκληρον τὸν κόσμον, ποταμοὶ αἱμάτων καὶ δακρύων, μίσους καὶ ἀλλοφροσύνης.

Ἐνῷ ἡ πτωχή μας ἀνθρωπότης εἶναι ἀξία σεβασμοῦ. Δι' αὐτὴν ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη καὶ ἀπέθανεν. Δι' αὐτὴν οἱ μάρτυρες, οἱ ὁμολογηταί, οἱ ἅγιοι.

Εἴμεθα προωρισμένοι διὰ τὸν θρίαμβον, διότι ὁ Λυτρωτὴς εἰσέδυσεν εἰς τὴν οὐσίαν τὴν ἰδικήν μας, διότι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατοικεῖ εἰς τὰς καρδίας μας.

Καὶ ὁ θρίαμβος θὰ ἔλθῃ, ἐὰν σώσωμεν τοὺς ἄλλους. Ἔχομεν τὸ δικαίωμα, ἔχομεν τὸ καθῆκον, ἔχομεν τὴν δύναμιν νὰ τοὺς σώσωμεν, διότι ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅτι εἴμεθα τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τὸ ἅλας τῆς γῆς, ἡ ζύμη ἡ ὁποία ζυμοῖ τὸ φύραμα.

Ἔρχεται ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἐρχόμεθα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Μεταλαμβάνομεν. Ὅλα αὐτὰ μᾶς βοηθοῦν νὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ζῇ εἰς τὸν καθένα ἀπὸ ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους ἐρχόμεθα εἰς καθημερινὴν ἐπαφήν. Πλησίον των πρέπει νὰ λάμπωμεν ἀπὸ ἀνεκτικότητα, ἀπὸ συγκατάβασιν, συγγνωμονικότητα, ἀπὸ τὴν προθυμίαν νὰ γίνωμεν στήριγμα εἰς αὐτούς.

Πρέπει ν' ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον, ὄχι μὲ λέξεις, ἀλλὰ μὲ ἔργα, μὲ τὴν ἀλήθειαν — λέγει — ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐὰν θέλωμεν νὰ καταλάβωμεν τὴν ἀλήθειαν. Μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ὁ Χριστὸς λέγει: «Εἶμαι ἡ ἀλήθεια.»

Δὲν εἶπεν: «Εἶμαι διδασκαλία, μάθημα, ἐπιστήμη.» Ἀλλ' εἶπεν: «Εἶμαι ἡ Ἀλήθεια, ἡ ζωή.» Εἶναι ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ ἀπουσία ἀφήνει ἕνα μεγάλο κενὸν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸν κόσμον.

***

Κύριε! Μέσα ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀνήσυχης ψυχῆς μας Ἐσένα ζητοῦμεν. Εἴμεθα πεινασμένοι, ἐπαῖται, χόρτασέ μας. Ἡ καρδιά μας εἶναι παγωμένη, μὲ τὴν φωτιὰν τῆς ἀγάπης Σου θέρμανέ μας. Εἶσαι ἀγάπη ἡ ὁποία καθαρίζεις τὰς καρδίας καὶ φωτίζεις τὰς διανοίας.

Κύριε! Ὅλοι οἱ λαοί, ὅλαι αἱ φυλαί, ὅλαι αἱ γλῶσσαι, εὐλογοῦν τὸ ὄνομά Σου, τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἁγιότητα τοῦ ὀνόματός Σου.

Περιπατεῖς μετὰ τῶν ἁπλῶν, ἀποκαλύπτεσαι εἰς τοὺς ταπεινούς, συνετίζεις νηπίους, καὶ ἀποκρύπτεις τὴν χάριν Σου ἀπὸ ὑπερηφάνους.

Εἶσαι αἰώνιος, ἀκατανόητος, παντοδύναμος. Γεννᾶσαι εἰς τὴν Βηθλεέμ, καὶ βασιλεύεις εἰς τοὺς αἰῶνας.

Κύριε! Ἐνώπιόν Σου αἰσθανόμεθα τὴν εὐθύνην τὴν προσωπικὴν νὰ γίνωμεν κάτι, νὰ κάμωμεν κάτι. Βοήθησέ μας. Ἡ μεγάλη Σου σοφία καὶ ἀγαθωσύνη εἶναι νὰ ἀποκαλύπτεσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ γίνωμεν καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ κάμωμεν εἰς αὐτούς. Βοήθησέ μας.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΑΠΟΘΑΝΩΝ ΜΠΕΡΓΚΣΟΝ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 82 (1859—1941) περίπου ἐτῶν ὁ διάσημος φιλόσοφος Ἐρρῖκος Μπέργκσον (Henri Bergson). Ἑβραῖος τὸ γένος καὶ Γάλλος πολίτης ἐσπούδασε τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐδίδαξεν ἐπὶ 15 καὶ πλέον ἔτη εἰς διάφορα ἐπαρχιακὰ σχολεῖα τῆς μέσης παιδεύσεως ἐν Γαλλίᾳ καὶ κατὰ τὸ 1900 διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τὸ Κολλέγιον τῆς Γαλλιας (Collège de France). Κατὰ τὸ 1901 ἐξελέγη μέλος τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ἀκαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ κατὰ τὸ 1914 μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετὰ τὸν μέγαν πόλεμον (1914-1918) διωρίσθη πρόεδρος τοῦ διεθνοῦς γραφείου τῆς πνευματικῆς συνεργασίας.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Μπέργκσον εἶναι μεγάλη· δὲν πρόκειται δὲ περὶ ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν φιλοσόφων, ἀλλὰ περὶ ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν διανοουμένων καθόλου τῆς ἐποχῆς μας. Προσεπάθησε νὰ δώσῃ νέαν κατεύθυνσιν εἰς τὰ διανοητικὰ ρεύματα τῶν χρόνων μας· τοῦτο τὸ κατώρθωσε μέχρι τινός. Ἐπολέμησε τόσον τὰς μηχανικὰς καὶ ὑλιστικὰς ἀντιλήψεις περὶ ζωῆς καὶ περὶ τοῦ κόσμου καθόλου ὅσον καὶ τὰς ἀκάμπτους καὶ μονομερεῖς νοησιαρχικὰς καὶ ὀρθολογικὰς θεωρίας τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

Ὁ Μπέργκσον ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα καὶ πολλὰς πραγματείας καταχωρισθείσας εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἰδίως εἰς τὴν Revue de métaphysique et de Morale. Θὰ ἀναφέρω ἰδιαιτέρως τὰ ἑξῆς συγγράμματά του· “Essai sur les données immediates de la conscience” (δοκίμιον περὶ τῶν ἀμέσων δεδομένων τῆς συνειδήσεως) “Matière et memoire” “Essai sur les rapports du corps à l'esprit” (δοκίμιον περὶ τῶν σχέσεων τοῦ σώματος πρὸς τὸ πνεῦμα) “le Rire” “l'évolution créatrice” (ἡ δημιουργὸς ἐξέλιξις) “l' énergie spirituelle” “Durée et simultanéïté à propos de la théorie d' Einstein”.

Ὡς μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἠμποροῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τόσον τὸν ἐντὸς ἡμῶν κόσμον, τὴν ζωήν μας, ὅσον καὶ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ὁ Μπέργκσον παραδέχεται τὴν ἐποπτείαν, τὴν ἐνόρασιν (intuition). (1)

---

1) intuition ἐκ τῆς προθέσεως, in καὶ τοῦ ρήματος tueri=θεᾶσθαι, ὁρᾶν, βλέπειν.

Ἡ ἐνόρασις αὐτὴ ἀφορᾷ πρωτίστως τὰ ἄμεσα δεδομένα τῆς συνειδήσεως. Τὰ δεδομένα αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ ἀντιληφθῶμεν τρόπον τινὰ καθαρά, παρθένα χωρὶς ἐπήρειάν τινα προερχομένην ἀπὸ ἐννοίας παρμένας ἀπὸ τὴν γνῶσιν τοῦ χώρου.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος φιλόσοφος ὡς ἀφετηρίαν τῆς φιλοσόφου ἐρεύνης του ἔχει τὴν ψυχολογικὴν τοιαύτην. Δι' αὐτὸ πρέπει, κατ' αὐτόν, νὰ ξεχωρίσωμεν ἐπιμελῶς τὸν « ἀληθινὸν καὶ ψυχολογικὸν » χρόνον ἀπὸ τὴν εἰς χῶρον (διάστημα) μετάφρασίν του, ἡ ὁποία εἶναι ὁ « μαθηματικὸς χρόνος ». Ἡ ζωή, καθὼς καὶ ἡ συνείδησις, ὑπόκειται εἰς διάρκειαν, εἶναι κινητή, διαρκὴς δημιουργία, ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α. Ὁ Ντετερμινισμὸς (αἰτιοκρατία), δλδ. ὁ μηχανικὸς καὶ ἀναγκαῖος σύνδεσμος αἰτίων καὶ αἰτιατῶν, καταβιβάζων τὸν ρόλον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἔργον παθητικοῦ θεατοῦ τῶν ἐν αὐτῷ καὶ πέριξ αὐτοῦ γενομένων δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ὁποίαν ἀνέφερα. Ἀλλὰ ὁ Μπέργκσον τὴν αἰτιοκρατίαν ἐκλαμβάνει ὡς ἀφορῶσαν μόνον τὰ γεγονότα (facta) τὰ διατεταγμένα ἐν τῷ χώρῳ καὶ οὐχὶ τὸ διαρκῶς γίνεσθαι τῆς συνειδήσεως, τὸν ἀδιάλειπτον ροῦν τοῦ ψυχικοῦ μας βίου. « Ἡ ζωὴ καὶ ἡ συνείδησις δὲν διατελοῦν μηχανικῶς καὶ παθητικῶς ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν τῶν ἐξωτερικῶν ὑλικῶν αἰτίων, ἀλλ' ἀσκοῦν ἐπ' αὐτῶν ἐνεργητικὴν ἀντίδρασιν, δλδ. ἀντιδροῦν ἐλευθέρως ». Ὁ Bergson ὁμιλεῖ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ὡς ἄνω ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεών του, περὶ « ἐγὼ ἐπιπολαίου » (moi superficiel) καὶ περὶ κυρίου καὶ' ἐξοχὴν ἐγὼ (moi fondamental). Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο αὐτῶν ἐγὼ εἶναι κατώτερον, δοῦλον τῶν ὑλικῶν αἰτίων, φόρου ὑποτελὲς εἰς τὴν αἰτιοκρατίαν, τὸ δεύτερον εἶναι ἀνώτερον, ὑπερεκχειλίζον ἀπὸ ἐλευθερίαν καὶ ἑπομένως ἄξιον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ὡς ἄνω περὶ αἰτιοκρατίας ἀντίληψις τοῦ βαθυτάτου καὶ ἀγχινουστάτου αὐτοῦ φιλοσόφου μοὶ φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ διασήμου ὡσαύτως Γάλλου φιλοσόφου Emile Boutroux (1845-1921.[2]) Κατὰ τὸν Boutroux ἡ ἀνάγκη αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν φαινομένων δὲν εἶναι πραγματική. Ὁ μηχανισμὸς καὶ οἱ νόμοι τῆς φύσεως δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθοῦν κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε νὰ παραδεχθῶμεν εἶδος πογκοσμίου βασιλείας τῆς ἀνάγκης, τῆς εἱμαρμένης. Ὑπεράνω τοῦ στενοῦ δεσμοῦ αἰτίων καὶ αἰτιατῶν πρέπει νὰ ἴδωμεν οὐχί τὴν ἀ ν ά γ κ η ν ἀλλὰ τ ὸ ἐ ν δ ε χ ό μ ε ν ο ν (contingeance) καὶ τὴν πρόοδον.

---

(2) Κυριώτερα συγγράμματα τοῦ Boutroux « de la contingeance des lois de la nature » (ἐναίσιμος διατριβή)· « de l'idée de loi naturelle dans la science et la philosophie » « Pascal » «Science et Religion dans la phisophie contemporaine» « William James ».

Κατὰ τὸν Μπέργκσον ὅταν χρησιμοποιοῦντες τὸ κύριον ὄργανον τῆς φιλοσοφίας, τὴν ἐνόρασιν, ἐξετάζωμεν τὴν συνείδησιν μας διαισθανόμενοι ὅτι ἡ ἐλευθερία μας εἶναι γεγονὸς συγκεκριμένον, πραγματικόν, ἁπτόν. Τὴν συνείδησιν ὅμως πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ὄχι ὑπὸ τὴν ἠθικὴν ἔννοιαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ψυχολογικήν, ὡς γνῶσιν. Εἶναι «μνήμη» χάρις εἰς τὴν ὁποίαν δημιουργεῖται συνέχεια μεταξὺ τοῦ προηγουμένου καὶ τοῦ ἑπομένου, δεσμοὶ ἑνωτικοὶ μεταξὺ γεγονότων παρελθόντος καὶ μέλλοντος. Ἂς σημειώσω δὲ ἐν παρόδῳ ὅτι, κατὰ τὸν εἰρημένον φιλόσοφον, ἡ μνήμη δὲν θεωρεῖται λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου, οὔτε ὁ ἐγκέφαλος ἐκλαμβάνεται ὡς «δοχεῖον ἀναμνήσεων.» Ἄλλως τε, κατὰ τὸν ἴδιον φιλόσοφον, ἡ νόησις δὲν εἶναι ἁπλοῦν προϊὸν τοῦ ἐγκεφάλου, καθὼς πρεσβεύουν οἱ ὀπαδοὶ τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, ἀλλὰ τυγχάνει μᾶλλον ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου κατορθώνεται ἡ προσαρμογὴ τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν ζωήν. Ἐδῶ καταφαίνεται ἡ πνευματιστικὴ (spiritualiste) θεωρία τοῦ Μπέργκσον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ζωήν· θεωρεῖ ὄχι μόνον πιθανὴν ἀλλὰ καὶ «δυνατὴν» καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Παραδέχεται δύο ἀντιλήψεις, τὴν «κατ' αἴσθησιν» καὶ τὴν ἐν «διαρκείᾳ μνήμην». Ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη εἶναι λειτουργία σωματική, ἡ δὲ δευτέρα πνευματική.

Ἡ τοιαύτη περὶ δύο ἀντιλήψεων τοῦ ἀνθρώπου θεωρία τοῦ Μπέργκσον μᾶς ὑπενθυμίζει ἀναλόγους θεωρίας τοῦ Νεοπλατωνικοῦ φιλοσόφου Πλωτίνου. Κατὰ τὸν Ἕλληνα φιλόσοφον, ἡ γνῶσις τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἔργον τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ φανταστικοῦ (=παραστατικοῦ) μέρους τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ γνῶσις τῶν ὑπὲρ αἴσθησιν ἔργον τοῦ ἡγεμονικοῦ νοῦ. Ὁ νοῦς περιλαμβάνει τὴν διάνοιαν καὶ τὸν λογισμὸν (ἔμμεσος γνῶσις), καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν ἔκστασιν (ἄμεσος γνῶσις.[3]) Μερικοὶ τὴν «ἔκστασιν» τοῦ Πλωτίνου ἠθέλησαν νὰ συνταυτίσουν μὲ τὴν ἐνόρασιν (intuition) τοῦ Μπέργκσον.

Ἡ «ἔκστασις» τοῦ Πλωτίνου ἀναφέρεται εἰς τοιαύτην δύναμιν τῆς ψυχῆς καὶ κατόπιν κατάστασιν ψυχικὴν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ νοῶν ἄνθρωπος ἑνώνεται μετὰ τοῦ νοουμένου θεοῦ καὶ συνταυτίζεται. Ἡ «ἐνόρασις» τοῦ Μπέργκσον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα σχέσιν μᾶλλον μὲ τὴν «νόησιν» τοῦ Πλωτίνου, τὴν ἄμεσον δ.λ.δ. γνῶσιν καὶ θεωρίαν. Παρὰ τοῦ Πλωτίνου ἐδανείσθη καὶ ἄλλα ὁ Γάλλος φιλόσοφος τῆς ἐνοράσεως. Ἡ

(3) Β. Ἀντωνιάδου «Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας» Α. σ. 362 καὶ ἑξῆς καὶ Rudolf Euckar «Die Lebensanschauungen der grossen Derder» σ. 106—127. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι πολὺ ἀξιόλογον. εἶναι δὲ μειονέκτημα διὰ τὰ ἔργα τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ μας Β. Ἀντωνιάδου, τὸ ὅτι δὲν τὸ ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν συγγραφὴν ἰδίως τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου τύμου τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας του. Ἔχω ὑπ' ὄψιν τὴν 16ην γερμανικὴν ἔκδοσιν τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ ἔργου.

περὶ προϋπάρξεως λ. χ. τῶν ψυχῶν θεωρία τοῦ Μπέργκσον ἀπαντᾷ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλωτίνου καθὼς καὶ ἄλλων Νεοπλατωνικῶν. Ὁμοίως καὶ ἡ περὶ ζωῆς «βιταλιστική» (ζωτικολογική) θεωρία τοῦ Bergson εὑρίσκεται εἰς τὰς θεωρίας τοῦ Πλωτίνου περὶ «ζωούσης ψυχῆς». Ἡ ζωοῦσα ψυχὴ τοῦ ἀρχαίου Ἕλληνος φιλοσόφου ἴσως δὲν διαφέρει πολὺ τῆς "élan vital" (ζωτικῆς ὁρμῆς) τοῦ Bergson.

Ὁ Γάλλος φιλόσοφος ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ λεγομένου πραγματισμοῦ καὶ ἰδιαιτέρως τῆς φιλοσοφίας τῆς δράσεως. Κατὰ τοὺς πραγματιστὰς ἡ διάνοια ἐξεταζομένη ἐν τῇ δράσει καὶ ἐνεργείᾳ της δὲν εὑρίσκεται μόνον ὡς ὁ παράγων τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ οὐσία αὐτῆς. Ἡ ἐπιστήμη, κατ' αὐτούς, εἶναι δρᾶσις, δύναμις ἀποτελεσματικὴ καὶ δημιουργική. Ἐπιστήμη καὶ θρησκεία, κατὰ τὴν ἰδίαν φιλοσοφίαν, εἶναι δύο στιγμαὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἡ μία εἶναι ἡ ζωὴ ἐν τῇ ἐπεκτάσει της (=ἐξαπλώσει καὶ ἐκφάνσει της) πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἡ δὲ ἄλλη ἡ ἰδία ζωὴ στρεφομένη πρὸς τὴν ἀρχήν της, πρὸς τὴν ἀρχὴν πάσης ζωῆς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλοῦσα τὴν δύναμιν διὰ νὰ ὑπερβῇ ἀπείρως ἑαυτήν. Ἡ πραγματιστικὴ ἀλήθεια εἶναι μᾶλλον ἡ ὑπηρεσία ποὺ ἠμπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρῃ ἔννοιά τις ὅταν ἐπιδιώκωμεν τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον σκοπόν.(4)

Ὁ Bergson ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν καὶ τοῦ ὁμογενοῦς του Σπινώζα καὶ κυρίως τοῦ Νεοσπινωζισμοῦ, τοῦ ἐμπειρισμοῦ καὶ ἄλλων φιλοσοφικῶν συστημάτων. Τὸ «ἀένναον γίγνεσθαι» καὶ ὁ «διαρκὴς καὶ ἀκατάπαυστος ροῦς» τοῦ Bergson, ἔχει σχεσιν πρὸς τὴν ἀένναον κίνησιν τοῦ Ἡρακλείτου «πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει». Ἰδιαιτέρως εἰς τὰς ψυχολογικάς του θεωρίας ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Main de Biran, εἰς δὲ τὰς μεταφυσικὰς ἰδέας τὴν τοῦ Ravaission. Ὅλαι ὅμως αὐταὶ αἱ ἐπιδράσεις δὲν ἀνατρέπουν τὴν γενικὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Bergson εἶναι ὁ βαθύτερος καὶ ὁ πρωτοτυπώτερος φιλόσοφος τῆς ἐποχῆς μας.

Ἠσχολήθη καὶ μὲ τὰς ψυχικὰς καὶ ἄλλας μεταψυχικὰς λεγομένας ἐπιστήμας. Τὸ τοιοῦτον ἄλλως τε συμβιβάζεται μὲ τὰς περὶ ψυχολογικῆς ἀφετηρίας τῆς μεταφυσικῆς θεωρίας του καὶ μὲ τὰς περὶ ἐσωτερικῆς διαισθήσεως, ἐνοράσεως, ἰδέας του. Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἀναφέρει εἰς τὸ σύγγραμμά του "De civitate Dei" ὅτι ὁ μαθητὴς τοῦ Πλωτίνου Πορφύριος ἀσχοληθεὶς περὶ τὰ μαντικὰ ἢ πνευματιστικὰ φαινόμενα διετύπωσε τὴν σκέψιν ἐὰν ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ δεχθῶμεν πρὸς

4) William James, Pragmatism.— F. T. S. Schiller, the difinition of pragmatism and humanism. Διὰ τὴν φιλοσοφίαν τῆς δράσεως βλέπε τὰ σχετικὰ ἔργα τοῦ H. Paincaré; Milhaud, Duhem, Edouard le Roy, Hoeffding. κ. ἄ.

ἐξήγησιν αὐτῶν ἐσωτερικὰς ψυχικὰς αἰτίας ἢ ἐξωτερικὰς τοιαύτας. «Ἐὰν οἱ μάντεις καὶ οἱ θεουργοί» (mira facientes) ἢ θαυματουργοὶ εἶναι πεπροικισμένοι μὲ ψυχὴν ἰσχυροτέραν ἢ ἐὰν ἡ δύναμις αὐτὴ ἔρχεται εἰς αὐτοὺς ἀπὸ κανένα ἐξωτερικὸν πνεῦμα.

Ὁ Bergson προυκάλεσε τὸν θαυμασμὸν πολλῶν ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἀντιρρήσεις. Ἡ ἀπόδοσις σημασίας πολλῆς εἰς μηστηριώδεις τρόπον τινὰ δυνάμεις καθὼς ἡ ἐνόρασις, ἐθεωρήθη ὡς μέσον ὑποβιβασμοῦ τῆς διανοητικῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως. Πολλοὶ δὲ καθηγηταὶ συνίστων δι’ αὐτὸν τὸν λόγον εἰς τοὺς μαθητάς των νὰ ἀποφεύγουν τὴν μελέτην τῶν συγγραμμάτων τοῦ Bergson. Εἰς τὸ ἔργον του “l’évolution creatrice” ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἐπιστήμη σκοποῦσα «τὴν συνάθροισιν ἀληθειῶν χρησίμων εἰς τὴν ζωήν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ συλλάβῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν». Εἰς τὴν μεταφυσικήν, διδάσκει ὁ Bergson, ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τὴν κλεῖδα τῶν μυστηρίων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Πάντοτε ὅμως καὶ ἡ μεταφυσικὴ γνῶσις ἐὰν δὲν εἶναι σχετικὴ εἶναι περιωρισμένη, μερική.

Ἠμποροῦμεν ὅμως νὰ ἐρωτήσωμεν τί εἶναι αὐτὸ τὸ γνωστικὸν μέσον τὸ ὁποῖον ἐκάλεσεν ὁ Bergson intuition, ἐνόρασιν, ἐποπτείαν, διαίσθησιν; Τί εἶναι συνείδησις; Ἀφήνοντες τὴν ἐπιστήμην ὡς ἀδυνατοῦσαν νὰ μᾶς δώσῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν καὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν μεταφυσικὴν εἴτε διὰ τοῦ δρόμου τῆς ἐνοράσεως καὶ τῆς συνειδήσεως εἴτε δι’ ἄλλου συναντῶμεν πράγματι ἀληθείας μαθηματικῆς ἀκριβείας, ἀληθείας χορταστικάς; Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ζητοῦν ὅλα τὰ μέσα εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις καὶ ἀναλύον τὴν σύστασιν τῆς ἰδίας του διανοητικῆς ὑποστάσεως, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Καρτεσίου, ἢ ὁλοκλήρου τῆς ἐσωτερικῆς του ὑπάρξεως ἐξέρχεται, ἀπὸ τὸ χάος τῆς ἀβεβαιότητος ἢ περιστρέφεται περὶ φαῦλον κύκλον προσπαθοῦν νὰ ἐξαντλήσῃ μεταφυσικῶς τὴν μελέτην τοῦ εἶναί του μελετῶν αὐτὸ ἑαυτό; Ἀγῶνες μακροὶ θὰ συνεχίζωνται ἐφ’ ὅσον ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος. Θὰ φανερώνεται μὲ αὐτοὺς τὸ βάθος τῆς ἀντιλήψεως καὶ ἡ ὀξύτης τῆς διανοίας ἀνθρώπων, καθὼς πδχ. ὁ ἐκλιπὼν φιλόσοφος Bergson.

Εἰς τὴν διάδοσιν τῶν φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων τοῦ Bergson συνετέλεσεν ὄχι μονον τὸ βάθος καὶ ἡ πρωτοτυπία τῆς φιλοσοφίας του καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ὀξύτης του, ἀλλὰ καὶ τὸ σαφὲς καὶ γλαφυρὸν γλωσσικόν του ὕφος. Κατὰ τὸ 1932 εἶδον εἰς τὰς προθήκας τῶν μεγαλυτέρων βιβλιοπωλείων τῶν Παρισίων φωτοτυπίαν χειρογράφου σελίδος τοῦ Bergson περιεχούσης τὰ ἑξῆς. «Ἐκεῖνο ποὺ κάμνει τὴν ἐλπίδα πολὺ εὐχάριστον εἶναι τοῦτο, ὅτι τὸ μέλλον τὸ ὁποῖον διαθέτομεν κατὰ βούλησιν μᾶς παρουσιάζεται συγχρόνως ὑπὸ πολλὰς μορφὰς ἐξ ἴσου μειδιώσας καὶ ἐξ ἴσου δυνατάς. Καὶ ἐὰν ἡ πειὸ ἐπιθυ-

Ο ΕΝ ΦΑΝΑΡΙΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΚΑΙ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

—

Τὸ Πετρίον ἢ τὰ Πετρία ἀπετέλουν ἀνέκαθεν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἰδιαιτέραν περιοχήν, κειμένην δεξιὰ τῷ ἀναπλέοντι τὸν Κεράτειον Κόλπον. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς, ὁριζομένη ἄλλως ὑπ᾽ ἄλλων, περιλάμβανε κατὰ σαφῆ ἢ ὑπονοουμένην ὁμολογίαν καὶ τὸ φερόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ***κάστρον τοῦ Πετρίου*** ἢ τῶν ***Πετρίων***, εὐρὺν δηλ. περίβολον περικλειόμενον ἐντὸς δύο τειχῶν, ἑνὸς παραθαλασσίου ἐπὶ τεθλασμένης πως γραμμῆς καὶ ἑνὸς ἐσωτερικοῦ ἐπὶ καμπύλης τοιαύτης, τοῦ δευτέρου τούτου ἀρχομένου ὀλίγον ἀνατολικῶς τῆς πύλης τοῦ Πετρίου καὶ καταλήγοντος ὀλίγον δυτικῶς τῆς πύλης τοῦ Φαναρίου. Πρὸς τί ἡ τοιαύτη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κυκλικὴ ἀναδίπλωσις τοῦ παραθαλασσίου τείχους, οἱονεὶ ὡς προτείχισμα τούτου, παραμένει ἄχρις ὥρας ἀνεξήγητον, (1)

μητὴ ἀπ᾽ αὐτὰς πραγματοποιεῖτται θὰ γίνῃ ἀνάγκη νὰ θυσιάσωμεν τὰς ἄλλας καὶ θὰ χάσωμεν πολύ. Ἡ ἰδέα τοῦ μέλλοντος γεμάτη ἀπὸ ἀπειρίαν δυνατοτήτων εἶναι λοιπὸν περισσότερον γόνιμος παρὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εὑρίσκομεν περισσότερον θέλγητρον εἰς τὴν ἐλπίδα παρὰ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἐλπιζομένου, εἰς τὸ ὄνειρον παρὰ εἰς τὴν πραγματικότητα.»

Ὁ Bergson δὲν παραδέχεται ἀθέους ἀλλὰ διαφόρους περὶ Θεοῦ καὶ θεότητος ἀντιλήψεις. Ὁ Θεὸς κατ᾽ αὐτὸν δὲν ἀποδεικνύεται· τὸν Θεὸν τὸν διαισθανόμεθα, τὸν ζῶμεν.

Ἀκόλουθος πρὸς ὅσα ἀνέπτυξα εἰς μελέτην μου, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ προγούμενον φυλλάδιον τῆς Ὀρθοδοξίας "Τὸ βάθος τῆς σκέψεως καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας..." φρονῶ ὅτι καὶ ἡ μελέτη τῆς φιλοσοφίας τοῦ Bergson περιέχει πολλὰ στοιχεῖα διὰ τῶν ὁποίων ἐνισχύονται πολλαὶ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις καὶ χριστιανικαὶ ἀκόμη.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

(1) Ὁ E. Oberhummer (C/polis, abriss der topographie und geschichte, Stuttgart, 1899, σ. 8) φρονεῖ ὅτι πρὸς *ἐνίσχυσιν τῶν τειχῶν τοῦ λιμένος*, παραλίως τοῦ Κερ. Κόλπου, ἐχρησίμευε τὸ *κάστρον Πετρίου* ἢ τῶν *Πετρίων*. Ὅρα καὶ ***Μ' Ἑλλ. Ἐγκυκλ.*** ΙΕ' 612.

ὅπως παραμένει ἄγνωστον καὶ πότε αὕτη ἐγένετο ἵνα οὕτω σχηματισθῇ ὁ ἐν λόγῳ περίβολος, τὸ κάστρον τῶν Πετρίων. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι ὡδήγουν εἰς αὐτὸ τρεῖς πύλαι, ὧν δύο μεγαλήτεραι ἐπὶ τοῦ παραθαλασσίου τείχους, ἡ τοῦ ***Πετρίου*** καὶ ἡ τοῦ ***Φαναρίου***, καὶ μία τρίτη μικροτέρα, ἡ τοῦ ***Διπλοφαναρίου***, ὀλίγον δυτικῶς τῆς τοῦ Φαναρίου καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς γωνίας τῆς σχηματιζομένης ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο τειχῶν. (2)

Τὸ ὄνομα τῶν δύο πρώτων πυλῶν ἦτο ἤδη γνωστὸν καὶ πρὸ τῆς ἁλώσεως, τοὐναντίον δὲ τὸ ὄνομα τῆς τρίτης οὐδαμοῦ συναντᾶται. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ πύλη αὕτη δὲν ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν. Τὸ ἄνοιγμα αὐτῆς, ἔστω καὶ μικρᾶς, ἐπεβλήθη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων, οἱονεὶ ὥς τις

---

(2) ***Κωνστάντιος ὁ*** *ἀπὸ* ***Σιναίου*** ἔγραφε «...: ἀπὸ τὴν πύλην ταύτην (τοῦ Πετρίου) ἄρχεται ἡ ἀναδίπλωσις ἑνὸς ἑτέρου τείχους, Στρόβιλον καλουμένη, ἡ ἐγκλείουσα τὸ νῦν πατριαρχεῖον, μὲ τρεῖς πύλας, πρώτην μὲν τὴν Πετρίου ὀνομαζομένην, δευτέραν τὴν Φαναρίου καὶ τρίτην τὴν Διπλοφαναρίου. Αὐτὴ δὲ ἡ κυκλικὴ ἀναδίπλωσις τῶν τειχῶν ἐκαλεῖτο πρὸ τῆς ἁλώσεως ***κάστρον τῶν Πετρίων*** καὶ ***Πετρίου...»*** (Κωνσταντινιὰς παλαιά τε καὶ νεωτέρα. Βενετία. 1824 σ. 16).— Ὁ ***Al. Van Millingen*** σημειοῖ: «ἀπὸ τῆς πύλης Φαναρίου ἀνατολικῶς πρὸς τὸ Πετρὶ καπού, τὴν πλησιεστέραν πύλην, αἱ ὀχυρώσεις σύγκεινται ἐκ διπλοῦ τείχους, ἐγκλείοντος ἀρκετὸν ἔδαφος, τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους διαγράφοντος μέγα καμπύλωμα ἐπὶ τοῦ βορείου βραχώδους μετώπου τοῦ πέμπτου λόφου. Ὁ περίβολος ὠνομάζετο τὸ ***κάστρον τῶν Πετρίων***... καὶ ἡ πέριξ περιοχὴ τὸ Πετρίον, τὰ Πετρία... Ἐν τῇ γωνίᾳ τῇ σχηματιζομένῃ διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο τειχῶν, ὀλίγον δυτικῶς τῆς πύλης Φαναρίου, ὑπῆρχε μικρὰ πύλη, Διπλοφανάριον, ἄγουσα ἀπὸ τοῦ κάστρου εἰς τὴν πόλιν...» (Byzantine C/ple, the walls of the city and adjoining historical sites. London 1899 σ. 206. Ὅρα καὶ σελ. 28).— Ὁ ***Dr. Mordmann*** ἀναφέρει: «μεταξὺ τῆς πύλης Φαναρίου καὶ τῆς πύλης Πετρίου εὑρίσκεται τὸ castrum Petrii, ἐκτισμένον ἐπὶ τοῦ πέμπτου λόφου, τοῦ ὁποίου αἱ ἀπόκρημνοι ἀκταὶ ἐγγίζουσι τὴν θάλασσαν...» (Esquisse topographique de C/ple. Lille. 1892 σ. 41. ὅρα καὶ σελ. 40 καὶ 74).— Ὁ ***R. Janin.*** σημειοῖ: «ἀρχικῶς τὸ Πετρίον περιελάμβανε κυρίως τὸ βόρειον μέρος τοῦ πέμπτου λόφου, ἔνθα εὑρίσκετο τὸ ***κάστρον Πετρίου***, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι εἶνε ἀκόμη καθαρῶς ὁρατοὶ ἐφ' ὅλης τῆς περιφερείας των ἐν τῷ σημερινῷ Φαναρίῳ...» (le Pétrion de C/ple, étude historique et topographique ἐν ***Echos d'Orient*** t. XXXVI (1937) σ. 31 ἑξ. ὅρα καὶ t. XXXVIII (1939) σ. 392 ἑξ). — Ὁ κ. ***Μισν.*** (Μιλτ. Νομίδης) γράφει: «ἀπὸ σημείου τινὸς κειμένου ὀλίγον πρὸς ἀνατολὰς τῆς πύλης τοῦ Πετρίου τὰ τείχη εἶναι διπλᾶ ἐπὶ μήκους 265 μέτρων περίπου. Τὰ τείχη ταῦτα σχηματίζουσιν εὐρὺν περίβολον... καλούμενον μετὰ τὴν ἅλωσιν «***τὸ κάστρον τῶν Πετρίων***», Castrum Petrii, κατὰ τὸν Δουκάγγιον, τὸ ὁποῖον «ἐπὶ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους εἶχε μίαν πύλην, τὸ «Διπλοφάναρον», ἐπὶ δὲ τοῦ παραθαλασσίου δύο, τὴν τοῦ Φαναρίου καὶ τὴν τοῦ Πετρίου...» (τὸ Πετρίον τοῦ Κερατίου κόλπου. Κ/Πολις 1938 σ. 6). Ὅρα καὶ Λεξικὸν ἱστορίας καὶ γεωγραφίας ***Σπ. Βουτυρᾶ*** τόμ. Γ'. Κ/Πολις. 1881 σ. 938.

προέκτασις ἢ μᾶλλον ὡς τις δευτέρα πύλη τοῦ Φαναρίου, ἐξ οὗ καὶ πύλη τοῦ ***Διπλοφαναρίου***, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κυκλοφορίας, διότι ἄλλως οὔτε οἱ ἐκ τῶν πυλῶν Πετρίου καὶ Φαναρίου εἰς τὸ κάστρον εἰσερχόμενοι οὔτε οἱ ἐν αὐτῷ διαρκῶς διαμένοντες θὰ ἠδύναντο ἐλευθέρως νὰ ἐπικοινωνήσωσι πρὸς τοὺς ἐκτὸς αὐτοῦ οἰκοῦντας. Ἔχει λοιπὸν ἀρχαίαν τὴν προέλευσιν ἡ πύλη τοῦ Διπλοφαναρίου, τόσην ἀρχαίαν ὅσην καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους. Ὅπως δὲ πολὺ πρὸ τῆς ἁλώσεως ἡ ἐκεῖθεν καὶ νοτιοδυτικῶς τοῦ τειχοκάστρου τῶν Πετρίων περιοχὴ εἶχε μετονομασθῆ ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πύλης Φαναρίου, ἀρχικῶς γνωριζομένη ὡς ***τοποθεσία τοῦ Φανάρι*** καὶ μετέπειτα ὡς συνοικισμὸς Φαναρίου (3), οὕτω πάλιν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πύλης Διπλοφαναρίου μετωνομάσθη κατ᾽ ἐπέκτασιν καὶ ὁ περίβολος ἢ τὸ κάστρον τῶν Πετρίων ***Διπλοφανάριον,*** ἀποτελέσαν οὕτω συνοικισμὸν παράλληλον καὶ ὅλως ἰδιαίτερον τῆς κυρίως συνοικίας Φαναρίου. (4) Πότε εἰσήχθη ἡ τοιαύτη μετονομασία, ἄγνωστον. Εἰς ἡμᾶς καθίσταται τὸ πρῶτον γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙϚ΄. αἰῶνος ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ γνωστοῦ ρώσσου Τρύφωνος Κορομπέϊνικωφ(5) καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἐφεξῆς ἐν ἐπισήμοις ἐκκλησιαστικαῖς πράξεσι (6) καὶ παρ᾽ ἱστορικῶν διαφόρων. (7)

---

(3) Ἀναφέρεται ἐν πατρ. γράμματι 8/βρ. 1351. Καλλίστου Α΄. (Acta Patriarch. C/politani τόμ. Α΄ σ. 312 ἑξ. ὑπὸ *Miklosich—Müller.*— ***Μ.Ἑλλ.Ἐγκυκλ.*** ΙΕ΄ 614. ΚΓ΄ σ. 815.— ***Α. Van Millingen*** ὡς ἀνωτ. σ. 206.— ***Α. Γ. Πασπάτη*** Βυζαντιναὶ μελέται. Κ/Πολις 1877 σ. 388.— ***Mordtmann*** ὡς ἀνωτ. σ. 40.

(4) Ὁ ***Σκ. Βυζάντιος*** ἀναφέρει: «αἱ πρὸς τὸν κόλπον καταλήγουσαι ὑπώρειαι τοῦ πέμπτου λόφου περικλείονται διὰ διπλοῦ ἄνευ πύργων τείχους, τοῦ μὲν ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς παραλίας, καλουμένου ***Στροβίλου***. τοῦ δὲ ἐπὶ τῆς τοῦ λόφου κλιτύος· τὸ δὲ ***μεταξὺ τῶν τειχῶν τούτων διάστημα εἶνε τὸ λεγόμενον Διπλοφάναρον***, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὁποίου φέρουσιν ἔξωθεν μὲν δύο πύλαι, ἡ τοῦ Πετρίου καὶ ἡ τοῦ Φαναρίου, ἔσωθεν δὲ τῆς πόλεως ἡ τοῦ Διπλοφαναρίου. ἥτις εἶνε ἤδη ἄθυρος». (ἡ Κ/Πολις, Ἀθῆναι. 1890 τόμ. Α. σ. 562). Φανερὸν ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Σκ. Βυζαντίου σημειούμενον ὡς ἄνω διάστημα χώρου συμπίπτει πρὸς ὅ,τι οἱ ἄλλοι (ὅρα ἀνωτέρω σημ. 1) καλοῦσι «κάστρον τῶν Πετρίων». - Ὅρα καὶ ***Μ. Ἑλλ. Ἐγκ.*** ΙΕ΄.613.ΚΓ΄. 815. ***Ἐκκλ. Ἀλήθεια*** ΙΘ΄ 507.

(5) ***Περιοδικὸν*** Ἑ. Φ. Συλλ. ΚΠ. ΚΗ΄ σ. 121. 122. 123. 129. 131. 132. ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Κ΄. 524 ἑξ.— Περὶ τοῦ ***Τρύφ. Κορομπέϊνικωφ*** ὅρα ***Ὀρθοδοξίαν*** ΙΕ΄. σ. 7.

(6) Γράμμα Ραφαὴλ Β΄. ἀπὸ Μαΐου 1603 (***Ἀθ. Ὑψηλάντου*** Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν. ΚΠ. 1870. σ. 123). Προχείρως ὅρα καὶ τὰ ***ὑπομνήματα*** ἀρχ. κῶν ἐκλογῶν ἐν ***Νομικῇ Συναγωγῇ*** Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, χειρογράφῳ τοῦ ἐν Φαναρίῳ Ἁγιοταφ. Μετοχίου. φ. 180, 186.— ***Κώδ.*** τοῦ Πατρ. Ἀρχειοφυλακείου Α΄. σ. 128. 130. 142. 173. 179. 181. 276. 313. 315. 317. 319. 323. 329. 371. 373. 383 387. 403. 411 419. 488. 492. 497. Β΄. σ. 77.

(7) ***Ματθαῖος ὁ Μύρων***. μεταχειριζόμενος τὴν λέξιν «Διπλοφάναρον» (***Α.Κεραμέως*** ἱεροσ. σταχυολογία Α΄. Πετρούπολις.1891 σ.452. Ὁ ***Δουκάγγιος***: «Διπλοφάναρο» ***Περιοδικὸν*** Ε. Φιλ. Συλλ. Κ/Πόλεως ΚΗ.΄ σ. 127). Ὁ ***Α. Ὑψηλάντης*** «Διπλοφάναρον» (Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν. σ, 405. 638).

Τὸ τειχόκαστρον τοῦτο τῶν Πετρίων ὑφίστατο καὶ πολὺ ἀργότερον. Ἀναφέρεται σωζόμενον τῷ 1784, ἐνῷ σήμερον διαφαίνεται κατεστραμμένη ἡ τειχικὴ περιφέρεια αὐτοῦ. Πιθανῶς ἐν καλῇ καταστάσει διεσώζετο ὡσαύτως τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἡ **«πόρτα Διπλοφάναρον»**, ἐνῷ ἀργότερον, τῷ 1851, διετέλει ἄθυρος. (8) Ἐνωρὶς λίαν ἐξέλιπε, τοὐλάχιστον ἐν τῇ ἐπισήμῳ γλώσσῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὀνομασία τοῦ ἐν λόγῳ περιβόλου **«Διπλοφανάριον»**. Τελευταία πρᾶξις αὐτῆς, γνωστὴ εἰς ἡμᾶς ὡς μεταχειριζομένη τὴν λέξιν ταύτην, εἶνε τὸ «ὑπόμνημα» τῆς ἐκλογῆς τοῦ μ)του Παλαιῶν Πατρῶν Παρθενίου, γενομένης τῷ 1674. Ἔκτοτε σιγᾷ καὶ κατ' ὀλίγον ἐπεκράτησεν ἡ λέξις **Φανάριον** καὶ διὰ τὸν ἐν λόγῳ περίβολον χωρὶς νὰ λησμονηθῇ καθ' ὁλοκληρίαν καὶ τὸ **Διπλοφανάριον** ἤ **Διπλοφάναρον**. (9)

***

Ἐν Διπλοφαναρίῳ, τῷ ποτὲ κάστρῳ τῶν Πετρίων, ὑφίστατο ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ***ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου***, ὅλως διάφορος τῆς ἐκεῖ πλησίον ἑτέρας ἐκκλησίας τοῦ ***«ἁγίου Γεωργίου Φενὲρ καπισῆ»***, ἢ ἄλλως ***«ἐν τῷ πύργῳ Φενὲρ καπισῆ»*** (κατάλογος Τρύφωνος), ἢ ***«τοῦ ἁγίου Γεωργίου, Φανάριον»*** (καταλ. Πατεράκη), ἢ ***«τοῦ ἁγίου Γεωργίου πλησίον τοῦ Φενὲρ καπῆ»*** "Lantern gate" (καταλ. Thoma Smith) ἢ ***«τοῦ ἁγίου Γεωργίου ad Turrim»*** (καταλ. Du Cange) (10). Ὑπὸ τίνος καὶ πότε ἐκτίσθη ὁ ναὸς οὗτος τοῦ Διπλοφαναρίου, οὐδὲν τὸ συγκεκριμένον γνωρίζομεν. Οὐδεμία ὅμως ἀμφιβολία ὅτι οὗτος ἀνάγει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς βυζαντινὴν ἐποχήν, ἐφ' ὅσον μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀπεκλείετο πᾶσα δυνατότης ἱδρύσεως ἐκ θεμελίων οἱουδήτινος εὐκτηρίου οἴκου. Ὅτι δὲν συμπεριλαμβάνεται μεταξὺ τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου γνωστῶν βυζαντινῶν ἱ. ναῶν, (11) ἢ ὅτι δὲν ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Πετρίου ὑπαρξάντων ἐπὶ

(8) ***Ὑψηλάντου*** ὡς ἀνωτ. σ. 638.— ***Σκ. Βυζαντίου*** ὡς ἀνωτ. Α΄. 562.

(9) ***Κωδ.*** Πατρ. Ἀρχειοφυλ. Α΄. 497.— ***Ὑψηλ.*** ὡς ἀνωτ. 144. 405.— ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΙΘ΄ 510.

(10) Ὅρα ***Α. Π. Κεραμέως*** (***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Κ΄. 523 ἑξ. ***Περιοδικὸν*** Ε. Φ. Συλλ. Κ)Πόλεως ΚΗ΄ σ. 120 ἑξ.) ***Ξενοφ. Σιδερίδου*** (***Περιοδ.*** ὡς ἀνωτ. σ. 127. 128. 129. 131).— ***Μ. Ἡλιουπόλεως Γενναδίου*** Φωτίειος βιβλιοθήκη Μέρος Α΄. Κ/Πολις 1933 σ. 45 ἑξ. Μέρος Β΄. σ. 37. ***Τοῦ αὐτοῦ*** σημείωσις περί τινων ἐν Κ/Πόλει ναῶν κλπ. ἐν Ὀρθοδοξίᾳ ΙΑ΄ σ. 396 ἑξ.— ***Μισν.*** τὸ Πετρίον κλπ. ὡς ἀνωτ. σ.34 ἑξ.— ***Ὑψηλ.*** ὡς ἀνωτ. σ.181.— ***Echos d'Orient*** 1934 σ.178.— ***Μ. Γεδεὼν*** Βυζαντινὸν ἑορτολόγιον. Κ/Πολις. 1899 σ.217.—***Περιοδ.*** ὡς ἀνωτ. ΚΓ΄σ.40.

(11) ***Γεδεὼν*** βυζ. ἑορτολ. ὡς ἀνωτ. σ. 95.— *R. Janin* églises S. Georges ἐν Echos d'Orient τόμ. XXXIII (1934) σ. 163 ἑξ.

τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἄλλων ἱ. ναῶν, ([12]) τοῦτο κατ' οὐδὲν κλονίζει τὴν ὡς ἄνω γνώμην ἡμῶν, βεβαιουμένην ἐμμέσως καὶ ὑπὸ σουλτανικοῦ ὁρισμοῦ —τῷ 1699 — ἐπαναλαμβάνοντος ἀσχολιάστως ἄποψιν τοῦ πατριαρχείου, καθ' ἣν ὁ ἐν λόγῳ ναὸς ἐξακολουθεῖ ***«ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ πορθητοῦ*** εἰς τὰς χεῖρας τῶν ρωμαίων εὑρισκόμενος». ([13]) Καθ' ἡμᾶς ὁ ναὸς οὗτος θὰ ὑπῆρξεν ἀρχικῶς κάθισμα μοναστικόν, ὄχι ἄξιον ἰδιαιτέρας τινὸς σημασίας καὶ μνείας, ἱδρυθὲν ἐν τῷ κάστρῳ τοῦ Πετρίου ὀλίγον πρὸ τῆς ἁλώσεως, πιθανῶς ὑπὸ εὐσεβῶν τινων καλογραιῶν, προερχομένων ἐξ ἄλλου τῆς γενικωτέρας περιφερείας τοῦ Πετρίου γυναικείου μοναστηρίου. ([14]) Σημειωτέον ὅτι φέρεται παράδοσις ἐμφανίζουσα τὸν ἐν Διπλοφαναρίῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὡς προϋπάρξαντα στενὸν καὶ σμικρὸν γυναικεῖον μονάδιον. ([15])

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ναὸς οὗτος καθίσταται τὸ πρῶτον ὡσαύτως γνωστὸς εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ρώσσου Τρύφωνος Κορομπέϊνικωφ, ὅστις ἐλθὼν δὶς (1583 καὶ 1593) εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ ἀποστολῇ, πρὸς διανομὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Τσάρου ἐλεῶν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ ἱ. μονὰς καὶ ἐκκλησίας κατήρτισε καταλόγους αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τῶν ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν τοῦ ἔτους 1593 σημειοῖ ὀγδόην καὶ τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος ἐκκλησίαν: ***«ἁγίου Γεωργίου, Διπλοφαναρᾶ μαχαλᾶ»***. Ἐφ' ὅσον δὲ οὐδεμίαν ποιεῖται ἐπιφύλαξιν περὶ αὐτῆς ὡς προϋπαρξάσης πρὸ ὀλίγου χρόνου μονῆς καὶ μεταποιηθείσης ἐν τῷ μεταξὺ εἰς ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν, ὡς τοῦτο πράττει προκειμένου περὶ τῆς ὑπ' ἀρ. 3 μονῆς τοῦ Προδρόμου, ([16]) ἕπεται ὅτι καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ ἔτους 1583 ὁ ἐν

---

(12) ***Echos d'Orient*** t. XXXVI (1937) σ. 81 ἑξ. Λεξικὸν ***Βουτυρᾶ*** Γ' σ. 938.

(13) ***Μ. Ἡλιουπ. Γενν.*** Φωτ. βιβλ. Α' ὡς ἀνωτ. σ. 52.

(14) Πράγματι ἡ περιφέρεια τοῦ Πετρίου ἦτο πλήρης ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν, (***Mordtmann*** ὡς ἀνωτ. σ. 41.— ***Echos d'Orient*** 1937 σ. 31 ἑξ.— ***Μισν*** τὸ Πετρίον κλπ. σελ. 16 ἑξ.)

(15) ***Μ. Γεδεὼν*** Πατρ. Πίνακες. Κ/Πολις 1890 σ. 542—***τοῦ αὐτοῦ*** χρονικὰ τοῦ πατρ. οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ. ΚΠ. 1884 σ. 76—***τοῦ αὐτοῦ*** ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι ἐν ***'Εκκλ.'Αλ.*** Κ'.σ.33. 34 ὅρα καὶ ΙΘ' 175. —***Κυρίλλου*** Λαυριώτου πατρ. χρονικὰ ἐν περιοδικῷ «'Αθήναιον» τόμ. ΣΤ'. σ. 33.— ***Σ. Βυζαντίου*** ἔνθα ἀνωτ. σ. 570.— ***Ζ. Μαθᾶ*** κατάλογος πατριαρχῶν, ἔκδ.1837 σ.188.— Byzance vorarbeiten zür topographie u archäologie der Stadt von ***A. M. Schneider***. Berlin. 1936 σ.41.— ***Γ. Σωτηρίου*** κειμήλια τοῦ οἰκουμ. πατριαρχείου. 'Αθῆναι 1938.σ.11. Ὁ Μ.***'Ηλιουπόλεως Γεννάδιος*** δὲν φαίνεται παραδεχόμενος ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ὑπῆρξε γυναικεία μονὴ (***'Ορθοδοξία*** ΙΑ' σ. 399).—***Κ. Σάθα*** Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη. Βενετία. 1872. τόμ. Γ' σ. 414. — ***S. Pétridés*** l'église, patriariale et le patriariat ἐν ***Echos d'Orient*** IV' σ. 44.— ***Βουτυρᾶ*** Λεξικὸν ὡς ἀνωτ. Γ' σ. 1003.

(16) Πρόκειται περὶ τοῦ νῦν Σιναϊτικοῦ μετοχίου, περὶ οὗ ὅρα ***'Ορθοδοξίαν*** ΙΕ' σελ. 72.

Διπλοφαναρίῳ ἅγιος Γεώργιος ἐφέρετο ὡσαύτως ὡς ἐνοριακὴ ἐκκλησία καὶ ὄχι ὡς μονή. Καὶ οὕτω παραμένει ἄγνωστον πότε τὸ μονάδιον τοῦτο μετετράπη εἰς ἐνοριακὸν ναόν.

***

Εἰς τὸν ἐνοριακὸν τοῦτον ναὸν (17) Ματθαῖος Β' μετέφερε τὸ πατριαρχεῖον ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ ἐν Ξυλοπόρτῃ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἄνευ μεσολαβήσεως ἄλλης διαμονῆς τοῦ πατριάρχου ἀλλαχοῦ που. (18) Προβάλλει ὅμως τὸ ἐρώτημα, **διατὶ προετιμήθη ὁ ναὸς οὗτος**; Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ πατριαρχείου ἐν μονίμῳ καὶ ὁριστικῷ τόπῳ ἀνωμολογεῖτο σοβαρῶς ὑπὸ τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἡ πραγματοποίησις τοῦ πόθου τούτου ἀπετέλεσε μίαν τῶν κυριωτέρων σκέψεων καὶ μεριμνῶν Ἱερεμίου Β' καὶ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ.

Ὑποτίθεται βασίμως ὅτι ἂν μή τις ἄλλος, πάντως ὁ δεύτερος οὗτος, ὁ θεωρήσας μάλιστα ἐξησφαλισμένην τὴν **θεμελίωσιν πατριαρχείου** ὡς εἴδομεν ἀλλαχοῦ, (19) θὰ εἶχεν ἐγκαίρως προσβλέψῃ καὶ πρὸς τὸν ἐν Διπλοφαναρίῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, δυνάμενον ἐλλείψει καλλιτέρου νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ὡς ἄνω ἀνάγκην τῆς Ἐκκλησίας. Πράγματι δὲ παρὰ τὴν ἐνοριακὴν αὐτοῦ ἰδιότητα, περιωρισμένην ἄλλως τε λίαν, ὁ ἐν λόγῳ ναὸς δὲν ἐφαίνετο ἀποβαλὼν καθ' ὁλοκληρίαν ὃν εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς μοναστικὸν χαρακτῆρα, σημεῖον ὅπερ ἡ Ἐκκλησία ἐξετίμα βαθέως προκειμένου νὰ ἐκλέξῃ τὸν ὁριστικὸν τόπον τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς πατριαρχικῆς

(17) Ὥστε δὲν ἵσταται ἡ γνώμη ὅτι Ματθαῖος Β'. ἀπεμάκρυνε τὰς μέχρι τοῦ χρόνου τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ πατριαρχείου ἐνδιαιτωμένας ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τούτῳ μοναχάς, ἐφ' ὅσον οὗτος πρὸ ἱκανοῦ χρόνου ἔπαυσε νὰ εἶναι μονή. (*Γεδεὼν* χρονικὰ *κλπ. ὡς ἀνωτ. σ.* 76. 84.)

(18) Ὁ *Taffener* ἐφημέριος τῆς ἐν Κ/Πόλει Αὐστριακῆς πρεσβείας, ἔλεγε τῷ 1668, σχετικῶς περὶ τῆς πατρ. ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου: «*aedes haec* in patriarchatum erecta est, *postquam* Sultan Mehmet *basilicam Petri et Pauli* exceptam Graecis in moscheam defoedavit.» (Caesarea Legatio p. 89. Vien. 1668) Σχολιάζων τὰ ἀνωτέρω ὁ *Al. Van Millingen* (Byzant, Churches in C/ple, London, 1912 σ. 191) σημειοῖ: «πιθανῶς θὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ *Πέτρου καὶ Μάρκου*. Ἀλλ' αὕτη ποτὲ δὲν ἐχρημάτισε πατριαρχεῖον. Ἡ τιμὴ ἀνήκει εἰς τὴν *ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου Καναβοῦ*, ἥτις εὑρίσκεται εἰς τὰ ἀμέσως γειτονικὰ μέρη καὶ ἔχει παραμείνῃ πάντοτε χριστιανικὸς εὐκτήριος οἶκος. Ὁ Taffener φαίνεται συγχέων τὰς δύο ἐκκλησίας ἕνεκα τῆς μεταξὺ αὐτῶν γειτνιάσεως. Πιθανὸν ἡ φράσις αὐτὴ νὰ σημαίνῃ ὅτι ἡ πατριαρχικὴ ἕδρα μετετέθη ἀπὸ τοῦ «*ἁγίου Δημητρίου*», ὅταν οἱ «*ἅγιοι Πέτρος καὶ Παῦλος*» μετετράπησαν εἰς τέμενος...». Ὅρα *τοῦ αὐτοῦ* The walls *κλπ.* ὡς ἀνωτέρω σ. 198.

(19) ***Ὀρθοδοξία*** ΙΕ' σ. 8 ἑξ. 44 ἑξ. 71 ἑξ. 283 ἑξ. 311 ἑξ.

ἕδρας καὶ αὐλῆς. Ἔπειτα ὁ ναὸς οὗτος ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1587 δὲν ὑπῆρξε ξένος καὶ ἀδιάφορος πρὸς τὰς τότε περιπετείας καὶ περιπλανήσεις τοῦ πατριαρχείου. ([20]) Κατὰ πληροφορίας τοῦ συγχρόνου Μυρέων Ματθαίου, οἱ ἐκβληθέντες τότε ἐκ τῆς Παμμακαρίστου κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ «τὸ πᾶν ἀφέντες ᾤχετο ἕκαστος οἴκαδε, ***λαβόντες δὲ τά τε ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ ἱερὸν τῆς ὁσίας*** (Παρασκευῆς τῆς Νέας, τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν) ***λείψανον, κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι κατέθεντο ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῷ εἰς Διπλοφάναρον λεγομένῳ...»*** ([21]) Ἐξ ἄλλου ἐὰν ἡ Ἐκκλησία ἄλλοτε διὰ λόγους αὐτοὺς ἢ ἐκείνους δὲν προέκρινε νὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς πατριαρχεῖον μόνιμον καὶ διαρκὲς τὴν ἠρειπωμένην μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πέτρας ἢ καὶ δὲν ἐδέχθη γενομένην σχετικὴν ἀπὸ μέρους τῆς πολιτείας πρότασιν παραχωρήσεως τῆς ἐν λόγῳ μονῆς πρὸς τὸν ὡς ἄνω σκοπόν, πιθανῶς αὐτὴν τὴν φορὰν νὰ ἐνήργησεν ἄλλως εἴτε προελθοῦσα εἰς αὐθόρμητον σχετικὸν διάβημα παρὰ τῇ πολιτείᾳ εἴτε καὶ ἐξαναγκασθεῖσα εἰς ἄνευ ὅρων ὑποχώρησιν ἀπέναντι ἐξωτερικῆς ἀπειλῆς καὶ ἀξιώσεως περὶ συγκεντρώσεως τῆς ὅλης πατριαρχικῆς ἐξουσίας καὶ διοικητικῆς μηχανῆς ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐν τῷ ὡς ἄνω ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, πρὸς τερματισμὸν οὕτω μιᾶς ἐκκρεμοῦς καταστάσεως διαιωνιζούσης κατὰ τὴν πολιτειακὴν ἄποψιν παράπονα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑποθαλπούσης ἐπεμβάσεις τρίτων ὑπὲρ τῆς τελευταίας ταύτης. ([22])

(συνεχίζεται)

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

---

(20) Ὁ σοφὸς γερμανὸς *J. Leunclavius* (+1593) ἐπισκεφθεὶς τὴν Τουρκίαν καὶ παραμείνας ἀρκετὸν χρόνον ἐν αὐτῇ συνέγραψε σὺν ἄλλοις αὐτοῦ ἔργοις καί: Pandectes de l'histoire turque (διηκούσης μέχρι τοῦ 1588). Ἀναφερόμενος εἰς τὸ τῇδε κἀκεῖσε μετακινούμενον ἀπὸ τοῦ Φεβρ. 1587 πατριαρχεῖον καὶ προφανῶς συγχέων τὴν ***βασιλικὴν πύλην*** (Βαλὰτ—καποῦ) μὲ τὸ ***βαχτσὲ καποῦ*** ἐσημείου: «locus depressus et concavus, ***ubi patriarchion erat*** meae peregrinationis tempore».— ***A. Van Millingen*** the walls κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 200.

(21) ***Α. Κεραμέως*** ἱεροσολ. σταχυολογία Α΄ σ. 452.

(22) Πρβ. ***Ὑψηλ.*** ὡς ἀνωτ. σ. 123.— ***Μαθᾶ*** κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 187. 188.— ***Κ. Σάθα*** Μεσ. βιβλ. ὡς ἀνωτ. σ. 414. — ***Κ. Κούμα*** ἱστορίαι τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Βιέννη 1831. τόμ. Ζ΄ σ. 439.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Ἡ α΄ τοῦ ἔτους ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Ἐν ἐπιβλητικῇ μεγαλοπρεπείᾳ ἑωρτάσθη καὶ ἐφέτος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ α΄ τοῦ νέου ἔτους 1941. Ἀφ᾽ ἑσπέρας τελεσθέντος ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ τῆς Ἑορτῆς, ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν. Ἐπηκολούθησεν ἡ ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν ὑποβολὴ τῶν συγχαρητηρίων τῆς σεβ. Ἱεραρχίας, μεθ᾽ ἣν προσελθόντες ἐν σώματι ὑπέβαλον τὰ εὐλαβῆ σεβάσματα αὐτῶν οἱ Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ Ὑπάλληλοι τῶν Πατριαρχείων, ἡγουμένου αὐτῶν καὶ προσφωνήσαντος ἀπὸ μέρους αὐτῶν τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Ἀδαμαντίου, ὡς ἀκολούθως:

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Φῶς καὶ εὐλογία περιαυγάζει τὴν ψυχὴν πάντων ἡμῶν, τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ ἀφωσιωμένων τέκνων τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ὁσάκις οἱαδήποτε εὔσημος ἀφορμὴ παρέχει ἡμῖν τὴν ἰδιάζουσαν εὐτυχίαν νὰ ἐμφανισθῶμεν ἐν σώματι ἐνώπιον τῆς Ἁγιωσύνης Αὐτῆς. εὐλογία καὶ φῶς τὸ ἀπὸ τοῦ αἰωνοβίου Θρόνου καὶ τοῦ σεπτοῦ Αὐτῆς ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ φῶς καὶ εὐλογία ἡ ἀπὸ τῆς διὰ πάντας ἡμᾶς πατρικωτάτης καρδίας Της.

Ἐνώπιον τοῦ ὕψους τοῦ πανσέπτου Θρόνου Αὐτῆς οἱονεὶ ἁπτότερον αἰσθανόμεθα πόσον μοναδικὴ εἶνε ἡ τιμή, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, νὰ διακονῶμεν ἐν αὐτῷ τῷ Ἱερῷ Κέντρῳ τῆς Ὀρθοδοξίας ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην καὶ ἁγίαν κατεύθυνσιν τῆς θεοδοξάστου Αὐτῆς Κορυφῆς, ἀλλὰ καὶ μετ᾽ εὐγνωμοσύνης ἀναπολοῦμεν τὴν θαλπωρὴν τῆς πατρικῆς στοργῆς, τὴν ὁποίαν πλουσίως πρὸς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν καὶ πρὸς πάντας ὁμοῦ ἡ ἀγαθὴ Αὐτῆς καρδία ἀδιαλείπτως προσφέρει. Καὶ ἐξερχόμεθα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου ἑκάστοτε βαθύτατα συγκεκινημένοι καὶ ᾠκοδομημένοι.

Ἰδοὺ ὑπὸ τὸ κράτος ποίων ἱερῶν σκέψεων καὶ πάλιν τὴν σήμερον, καθ᾽ ἣν ἓν εἰσέτι ἔτος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς κλείει τὰς πύλας του καὶ νέας μονάδος τοῦ χρόνου χρυσαυγίζει ἡ ἐπιτολή, ὡδηγήθησαν ἐνώπιον τῆς Σεπτῆς Αὐτῆς Κορυφῆς τὰ βήματα τῆς Πατριαρχικῆς Αὐτῆς Αὐλῆς, ὑποβαλλούσης τὰ ἑαυτῆς ταπεινὰ ἑόρτια σεβάσματα.

Εἴθε ὁ ἀρχόμενος νέος ἐνιαυτὸς τῆς χρηστότητος Κυρίου εἴη αἴσιος ἐν παντὶ καὶ φορὸς ὑγείας ἀσαλεύτου τῇ Ἁγιωσύνῃ Αὐτῆς, ἵνα ἄνωθεν ἐνισχυομένη Αὕτη συνεχίσῃ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ συνταρασσομένου κόσμου κατευθύνουσα τὸ ἱερὸν σκάφος τῆς Ἐκκλησίας εἰς λιμένας σωτηρίους, πρὸς δόξαν τοῦ Παναγίου Ὀνόματος τοῦ Οὐρανίου Δομήτορος Αὐτῆς καὶ πρὸς ἀγαλλίασιν πάντων τῶν ἐγγὺς καὶ μακρὰν πιστῶν καὶ ἀφωσιωμένων τέκνων Της.

Ταύτην τὴν ὁλόθερμον εὐχὴν προσάγουσιν ἐν εὐλαβείᾳ τῇ Ἁγιωσύνῃ Αὐτῆς οἱ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ θεράποντες Αὐτῆς ἐπὶ τῇ σημερινῇ εὐσήμῳ ἡμέρᾳ καὶ ὡς πολύτιμον ἐφόδιον πρὸς ὑπάντησιν τοῦ Νέου Ἔτους ἀπεκδέχονται τὴν θεόδεκτον εὐλογίαν Αὐτῆς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης εὐηρεστήθη διὰ τῶν ἑξῆς πατρικῶν λέξεων Αὐτῆς: ἵνα εὐλογήσῃ τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλὴν

Ὁσιολογιώτατε ἡμέτερε Μέγα Πρωτοσύγκελλε καὶ λοιπὰ ἀγαπητὰ ἡμῶν ἐν Κυρίῳ τέκνα,

Πατρικῶς εὐχαριστοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν διὰ τὰ ἐκδηλούμενα καὶ ἐπὶ τῇ εὐσήμῳ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπιτολῆς τοῦ νέου ἔτους υἱϊκὰ ὑμῶν αἰσθήματα. Τῶν αἰσθημάτων ὑμῶν τούτων ἔχομεν συνεχῆ καὶ καθ' ἑκάστην ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἑκάστου ὑμῶν ὑπηρεσίας τὴν ἔνδειξιν, ἐφ' ὅσον πάντες μετὰ παραδειγματικῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, στοργῆς καὶ εὐλαβείας υἱϊκῆς πρὸς τὸ πρόσωπον ἡμῶν καὶ τάξεως καὶ ἀκριβείας ἐπιτελεῖτε τὸ ἑαυτῶν, εἰς ὃ ἕκαστος ἐτάχθη, καθῆκον.

Ἐπιλαμβανόμεθα τῆς παρούσης εὐκαιρίας ἵνα ἐπισήμως ἐκφράσωμεν τὴν ἐπὶ τούτῳ Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν καὶ βεβαιώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀφ' ἡμῶν πρὸς πάντας ὑμᾶς πατρικὴν διάθεσιν καὶ στοργήν.

Ἀπονέμομεν πᾶσιν ὑμῖν καὶ τοῖς οἴκοις ὑμῶν τὴν εὐλογίαν ἡμῶν καὶ ἐπευχόμεθα τὸν νέον τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου ἐνιαυτὸν αἴσιον ἐν παντὶ καὶ πεπληρωμένον τῶν παρὰ τοῦ Κυρίου δωρεῶν.

Περὶ ὥραν 18ην ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς Πήττας, τὴν ὁποίαν ἐν τῇ νενομισμένῃ ἐπὶ τούτῳ ἱερατελεστίᾳ ηὐλόγησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης, εὐχηθεῖσα ἰδιαιτέρως καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ καταστάσεως σύμπαντος τοῦ κόσμου, διανείμασα ἐκ τῆς πήττας εἰς πάντας τοὺς ἐσωκατακοίλους τῆς Αὐλῆς, παρακαθεσθεῖσα δὲ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τῶν κληρικῶν ἐσωκατακοίλων ἐν τῷ ἑορτίῳ Δείπνῳ.

Τὴν πρωΐαν τῆς α' τοῦ ἔτους ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησε καὶ αὖθις ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, συγχοροστατησάντων Αὐτῇ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης κ. Πολυκάρπου, Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεοντίου, Χριστουπόλεως κ. Μελετίου. Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Αἴνου κ. Γερμανοῦ. Τὴν θείαν λειτουργίαν, κατὰ τὴν τάξιν, ἐτέλεσεν, ὡς καὶ τὸν ἑσπερινόν, ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος μετὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων.

Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐγένετο δεξίωσις ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν, καθ' ἥν, παρόντων τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν καὶ τοῦ προσελθόντος ἐξέχοντος κόσμου τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος, προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ σεβ. Μητροπολίτης Προύσης κ. Πολύκαρπος ὡς ἀκολούθως:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἔναυλοι εἰσέτι ἠχοῦσιν εἰς τὰ ὦτα πάντων ἡμῶν αἱ σεπταὶ πατρικαὶ εὐχαί, τὰς ὁποίας ἡ Ὑμετέρα Θειοτάτη καὶ Προσκυνητὴ Παναγιότης ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ πρότριτα παριππεύσαντος ἔτους 1940 ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ταύτης θέσεως ἀπηύθυνεν ἡμῖν καὶ ἰδοὺ νῦν, ἐν ὑγείᾳ διαπλεύσαντες τὸ πολυκύμαντον πέλαγος τοῦ λήξαντος ἔτους, θείᾳ χάριτι αἰσίως ἀφικόμεθα εἰς τὸν εὔδιον λιμένα τοῦ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσι ἐπιτέλλοντος νέου σωτηρίου ἔτους 1941 καὶ εὑρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον στιγμήν, ὅπως καὶ αὖθις εὐλαβῶς παραστῶμεν πρὸ τῆς Σῆς σεπτῆς Κορυφῆς καὶ τῶν αὐτῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν Αὐτῆς ἀξιωθῶμεν.

Ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὥς τις ὁδοιπόρος μετὰ ἐτησιαν ἐπίμοχθον ὅλην διαδρομὴν ἀνὰ τὴν ἀχανῆ ἔρημον τῆς ζωῆς, χαρμοσύνως χαιρετίζει σήμερον τὴν πρώτην ταύτην ἡμέραν τοῦ νέου εὐοιώνου ἔτους καὶ ἀδήριτον αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ὅπως ἀνακόψῃ πρὸς στιγμὴν τὸν δρόμον αὐτῆς ἐν τῷ

σταθμῷ τούτῳ τῆς ἀναψυχῆς, καὶ στρέφουσα τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καταθέσῃ τὸν ἀπολογισμὸν τῶν πράξεων αὐτῆς καθ᾽ ἅπαν τὸ διαρρεῦσαν ἔτος. Ἐνῷ δὲ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῶν φώτων, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου πλουσίαν θὰ ἀνέμενέ τις τὴν συγκομιδὴν εἰς ἔργα ἀγαθά, προκοπῆς καὶ εὐδαιμονίας, ὅλως ἀντιθέτως φεῦ! ὁ ἀπολογισμὸς οὗτος τυγχάνει μεστὸς ἔργων καταστροφῆς καὶ καταρρεύσεως τῶν πάντων, λόγῳ τοῦ ἀγρίως ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους μαινομένου αἱμοχαροῦς Ἄρεως, καὶ οὕτως ἐπαληθεύουσιν ἀτυχῶς οἱ ἀψευδεῖς τοῦ Προφήτου λόγοι: «Σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν ἐθνῶν, ὅτι ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν».

Διὸ καὶ νῦν, Παναγιώτατε Δέσποτα, σήμερον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῶν κατ᾽ ἐξοχὴν εὐχῶν μία καὶ μόνη ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀντηχεῖ καὶ κυριαρχεῖ εὐχὴ καὶ δέησις πρὸς τὸν Κύριον, ἡ ὁμόθυμος θερμὴ εὐχὴ καὶ δέησις πρὸς Αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἐπιτολῆς τῆς ποθητῆς ἡμέρας τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ κόσμου, τῆς χαρμοσύνου ἐκείνης ἡμέρας, καθ᾽ ἣν κατὰ τὸν Προφητάνακτα Δαβὶδ «πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον Αὐτοῦ τὸν Κύριον καὶ δοξάσουσι τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, ὅτι θαυμαστὸς Κύριος». Τῆς τοιαύτης δ᾽ εὐχῆς καὶ δεήσεως Σὺ πρῶτος ὡς εἰκός, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐξ ὀνόματος ἁπαξαπάσης τῆς Ὀρθοδοξίας ἡγεῖσαι, ὡς Προκαθήμενος τῆς πρώτης τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὕψωσον λοιπὸν νῦν ἱκέτιδας τὰς παναγίας Σου χεῖρας τῷ Πανοικτίρμονι Κυρίῳ καὶ θερμῶς δεήθητι Αὐτοῦ, ὅπως φωτίσῃ τοὺς ἄρχοντας καὶ ἡγέτας τῶν τυχῶν τῶν Ἐθνῶν, ἵνα ἀποθέσωσι τὰ ὅπλα καὶ τερματίσωσι τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Κάλεσον δ᾽ ἅμα καὶ τὸν καθ᾽ ἡμέραν ἀγωνιῶντα καὶ σκληρῶς δοκιμαζόμενον ἄμαχον πληθυσμὸν εἰς ἐγκαρτέρησιν, προσοχὴν καὶ προφύλαξιν, ἀναβοῶν αὐτῷ μετὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου: «Λαός μου εἴσελθε εἰς τὰ ταμεῖά σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου». (Ἠσ. 26,20).

Καὶ ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησια, Παναγιώτατε Δέσποτα, μετὰ ψυχικῆς ὀδύνης παρακολουθοῦσα τὴν ἔκρυθμον ταύτην κατάστασιν τοῦ κόσμου, ἰσχυρόν, ὡς εἰκός, ἔσχε τὸν ἀντίκτυπον ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν ὑψηλῶν καὶ ἱερῶν καθηκόντων αὐτῆς καθ᾽ ἅπαν τὸ διαρρεῦσαν ἔτος. Πλὴν παρὰ ταῦτα, παρὰ τὸ ἀντίξοον τῶν συνθηκῶν καὶ περιστάσεων, ἡ Σὴ Θεοτίμητος Κορυφή, ὁ ἄγρυπνος φύλαξ καὶ παλαίμαχος φρουρὸς τῶν ἱερῶν παραδόσεων τοῦ ἱστορικοῦ τούτου Παλλαδίου τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ Σου πολιᾷ πείρᾳ καὶ περινοίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀμερίστῳ συνεργασίᾳ τῆς περὶ Σὲ σεπτῆς τῶν Ἱεραρχῶν χορείας ὄντως εὐθαρσῶς ἀντιμετώπισας καὶ κατηύθυνας καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἅπαντα τὰ ἀπασχολήσαντα τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ζητήματα.

Ἐφ᾽ ᾧ καὶ νῦν εὐγνωμόνως πρόσέρχονται ἐνώπιόν Σου, Παναγιώτατε Δέσποτα, δι᾽ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου συνεργάτου Σου ἐν τῷ ἀμπελῶνι τούτῳ τοῦ Κυρίου, ἡ γεραρὰ τῶν Ἱεραρχῶν φάλαγξ, ὁ εὐαγὴς κλῆρος καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα καὶ εὐλαβῶς τὴν παναγίαν Σου δεξιὰν κατασπαζόμενοι καὶ τὰς θεοπνεύστους εὐχὰς καὶ εὐλογίας Σου εὐσεβάστως ἐξαιτούμενοι θερμῶς δέονται, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ὁ χρόνους καὶ καιροὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ Αὐτοῦ ἐξουσίᾳ θέμενος χαρίζηταί Σοι τὸν νέον τῆς χρηστότητος Αὐτοῦ ἐνιαυτὸν μεστὸν ὑγείας καὶ φορὸν παντὸς ἀγαθοῦ, πρὸς δόξαν τῆς στρατευομένης Μητρὸς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπαντῶσα προσεῖπε τάδε:

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ λοιπὴ ἐρίτιμος ὁμήγυρις,

«Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον» καὶ ἡμεῖς εὐτρεπισθέντες κατὰ τὴν

χαρμόσυνον καὶ πάγκοινον ταύτην ἡμέραν, ἀφοῦ ἐν ᾠδαῖς πνευματικαῖς καὶ ψαλμοῖς χαριστηρίοις ὑμνήσαμεν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τὸν σαρκὶ περιτμηθέντα καὶ νόμῳ ὑπαχθέντα ζωοδότην Χριστόν, ὑπαντήσωμεν ἐν κατανύξει καὶ πνευματικῇ χαρᾷ τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος Κυρίου.

Εὐχαριστοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν ἐνθέρμως, ἅγιοι ἀδελφοί, δι' ὅσας ἐν τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ προήχθητε ἵνα ἀπευθύνητε ἡμῖν διὰ τοῦ Ἱερωτάτου καὶ ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Προύσης κ. Πολυκάρπου ἐγκαρδίους συγχαρητηρίους προσρήσεις καὶ εὐχάς. Τὰ λόγια ὑμῶν, λόγια ἁγνά, ἀποπνέουσι τὸ ἄρωμα εἰλικρινοῦς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ εἰσδύουσι βαθύτατα ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν, σταλάζοντα τὴν δρόσον τῆς στοργῆς. Ἐκτιμῶμεν τὸ βάθος τῶν διαδηλουμένων εὐγενῶν αἰσθημάτων τόσον διὰ τὴν πιστὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσίωσιν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀκραιφνῆ πρὸς τὸ πρόσωπον ἡμῶν εὐλάβειαν, καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι ταῦτα ἐνδυναμοῦσιν ἡμᾶς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ Πατριαρχικοῦ ἡμῶν καθήκοντος, ἥτις τελειοῦται ἐν τῇ μεθ' ὑμῶν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ, μοχλοὶ τῆς ὁποίας παρίστανται ἡ σύμπνοια καὶ ἡ ὁμοφροσύνη. « Ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀναβαίνει ἐσθλὴ ἀεί ». Διὰ τῆς ἀφωσιωμένης πάντων διακονίας καὶ τῆς ἀγαθῆς συμπνοίας ταύτης τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τὴν δυσχέρειαν τῶν περιστάσεων, συνεχίζεται ὁμαλῶς, ὡς ἔργον ἱερὸν καὶ ἅγιον, κατευθυνόμενον ὑπὸ τὴν πυξίδα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, τοῦ φωτίζοντος καὶ ἁγιάζοντος τὰς σκέψεις καὶ διανοίας ἡμῶν τῶν ποιμένων εἰς τὴν καλὴν κατευόδωσιν τῶν συμφερόντων αὐτῆς.

Τὸ λῆξαν ἔτος, μεθ' ὅλων τῶν δεινοπαθημάτων τῆς ἀνθρωπότητος, ἐρρίφθη μὲν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς αἰωνιότητος, ἀλλὰ κληροδοτεῖ εἰς τὸ νέον ἔτος τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ καταμαστίζοντος ἔτι τὸν κόσμον πολέμου. Πλὴν καὶ οὕτω ἡ ἐπιτολὴ αὐτοῦ ἐν χαρᾷ καταυγάζει τὰς καρδίας ἡμῶν ὅτι ἔσεται αἴσιον καὶ φορὸν παντὸς ἀγαθοῦ. Ὑποδεχθῶμεν τοίνυν τοῦτο ἐν ἐλπίσι χρησταῖς, ἀφορῶντες εἰς τὴν ἀγαθωσύνην τοῦ τὰ πάντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ σοφίᾳ κυβερνῶντος καὶ δυναμένου φέρειν ὃ βούλεται παντοδυνάμου Θεοῦ. « Τὸ φέρον ἐκ Θεοῦ καλῶς χρὴ φέρειν ».

Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ νέου ἔτους ἐλπίσωμεν ὅτι τὸ πρῶτον ἀγαθόν, ὅπερ θὰ προσκομίσῃ τοῦτο εἰς ἀνακούφισιν τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ᾖ ἡ διαρκὴς καὶ σταθερὰ εἰρήνη, ἥτις θὰ κατασιγάσῃ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου καὶ θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ὁμαλότητα τῆς ἐργασίας καθόλου διὰ τὴν κοινὴν εὐημερίαν. Ὅσον ἡ ζωὴ εἶναι δύσκολος ὄντως σήμερον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὡς ἐκ τῶν δυσχερῶν τούτων περιστάσεων ἃς διανύομεν, καὶ ὁ κάματος μέγας καὶ πολύς, τοσοῦτον μετὰ πλείονος ἐλπίδος ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἂς ὑψωθῇ πρὸς τὸ Θεῖον καὶ ἐν ταπεινώσει ἂς ἐκζητήσῃ τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἀναγκῶν.

Οὐδεὶς ὁ λυτρώσων τὸν κόσμον, εἰμὴ ὁ ἐλεῶν Θεός. Ἐφ' ᾧ καὶ προσπίπτοντες εἰς τὸ ἔλεος Αὐτοῦ ἱκετεύσωμεν Αὐτὸν λέγοντες : « Ἐπὶ Σοί, Κύριε, πεποίθαμεν καὶ πρὸς Σὲ ἤραμεν τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν ἐν οὐρανοῖς κατοικοῦντα καὶ ὑποπόδιον τὴν γῆν ἔχοντα. Ἔκτεινον τὴν χεῖρά Σου τὴν ἄμαχον ἐπὶ τὴν οἰκουμένην, ἐξαποστέλλων τὴν βοήθειάν Σου. Φεῖσαι τῶν πάντων. Ἔγγισον ἡμῖν καὶ δὸς ἵνα ὁ νέος ἐνιαυτὸς περαιώσῃ τὸν δόλιχον αὐτοῦ ἐν ἡμέραις αἰθριότητος καὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἴδῃ βασιλεύουσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Ναί Πανάγαθε Θεέ, νικησάτω τὸ ἄμετρόν Σου ἔλεος, καὶ λύτρωσαι τὸν κόσμον πάσης ἐκ τοῦ πολέμου κακώσεως, καταπέμπων ἐξ ὕψους κατοικητηρίου Σου τὴν εἰρήνην καὶ χαριζόμενος ἑνὶ ἑκάστῳ πᾶν ἐφετὸν καταθύμιον. Τὴν Ἁγίαν Σου Ἐκκλησίαν, Οὐράνιε αὐτῆς Δομῆτορ, τῷ ὑψηλῷ βραχίονί Σου στερέωσον καὶ δὸς ἵνα ᾖ ἀπερί-

τρεπτος ἐν τοῖς ἐναντίοις, ἀκατάσειστος ἐν τοῖς κακοῖς καὶ ἀσάλευτος ἐν δυσχειμέροις καιροῖς.

Ἰδιαιτέρως τὴν Χώραν ταύτην, ἐν ᾗ μετὰ πάντων τῶν συμπολιτῶν ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ ζῶμεν, φύλαττε ἀπὸ πάσης προσβολῆς ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, τὸ Πολίτευμα αὐτῆς κραταίωσον, καὶ τοὺς ἰθύνοντας αὐτὴν ἐν φωτισμῷ γνώσεως, χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης σῶζε καὶ χορήγει αὐτοῖς τὴν ἐξ ὕψους Σου δύναμιν καὶ ἀντίληψιν ».

Ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας εἴη ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, τὸ δὲ νέον ἔτος αἴσιον καὶ ἐν παντὶ εὐλογημένον.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ α΄ τοῦ ἔτους ἐδέχθη πλεῖστα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα καὶ γράμματα. Ἰδιαιτέρως τὰ συγχαρητήρια ὑπέβαλον εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε ἐγγράφως οἱ ἐνταῦθα ὀρθόδοξοι καὶ ξένοι Γενικοὶ Πρόξενοι, πρὸς αὐτοὺς ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ εὐχαριστίας Αὐτῆς διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου.

Ἐπέτειος τῆς εἰς τὸν Θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Τῇ 18ῃ τοῦ μ. ἐπ' αἰσίοις συνεπληρώθησαν πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς εἰς τὸν σεπτὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ἐκλογῆς καὶ ἀναρρήσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βενιαμὶν Α΄. Τὴν ἱερὰν ἐπέτειον μετ' αἰσθημάτων βαθείας χαρᾶς καὶ ἐν εὐχαριστίᾳ πολλῇ πρὸς τὸν Πανάγαθον ἐχαιρέτισαν ἡ σεβασμία Ἱεραρχία, ὁ εὐαγὴς Κλῆρος καὶ ὁ εὐσεβὴς Λαός. Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπετείου, συμπιπτούσης τῇ μνήμῃ τῶν ἐν ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν καὶ Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, ἐτελέσθη λειτουργία ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου. Πρὸ μεσημβρίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχθη ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Αὐτῆς Γραφείῳ τὰ συγχαρητήρια τῆς σεβ. Ἱεραρχίας, ὑποβαλούσης τὰς εὐχὰς αὐτῆς διὰ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Ἰωακείμ. Ἐπηκολούθησεν ἡ ὑποβολὴ τῶν εὐλαβῶν σεβασμάτων καὶ ὁ ἀσπασμὸς τῆς σεπτῆς Πατριαρχικῆς δεξιᾶς ἀπὸ μέρους τῶν Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν Ὑπαλλήλων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, μετὰ κατάλληλον προσφώνησιν τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐδέχθη πλεῖστα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα καὶ γράμματα.

Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη ἑόρτιος Τράπεζα, παρακαθεσθέντων ἐν αὐτῇ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν, τῶν Ὀφφικιάλων, τῶν μελῶν τοῦ ἐντίμου Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων, τοῦ Προέδρου τῆς Κ. Ἐφορείας Σταυροδρομίου κ. Ν. Σγουρίδου καὶ τοῦ Ἰατροῦ κ. Ν. Φερμάνογλου.

Πατριαρχικαὶ Χοροστασίαι.

— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ π. Πατριαρχικῷ Ναῷ:— κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Ὡρῶν τῶν Θεοφανείων (3 τοῦ μ.,)— τῇ παραμονῇ τῶν Θεοφανείων (5 τοῦ μ.), λειτουργήσαντος κατὰ τὴν τάξιν, καὶ τελέσαντος τὸν Ἁγιασμὸν τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Κυρίλλου μετὰ τοῦ Ὑπογραμματέως πανοσ. διακόνου κ. Μελίτωνος,— κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν τῶν Θεοφανείων,— αὐθημερὸν τῆς Ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, τελέσασα καὶ τὸν Μ. Ἁγιασμόν, συγχοροστατησάντων τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Αἴνου,— κατὰ τὰς Κυριακὰς 12, 19, καὶ 26 τοῦ μηνός,— καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀνακομιδῆς τῶν Λειψάνων τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου ΚΠόλεως Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (27 τοῦ μ.), ἱσταμένη ἐν τῷ Παραθρονίῳ, τῆς ἱερᾶς Εἰκόνος τοῦ Ἁγίου, κατὰ τὴν τάξιν, τοποθετημένης ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ.

— Εὐλαβεῖ παρακλήσει τῆς οἰκείας Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης μεταβᾶσα, ἐν συνοδείᾳ ὅλης τῆς Ἀκολουθίας Αὐτῆς, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς μνήμης τοῦ ἱ. Ναοῦ (6 τοῦ μ.) Ἡ εὐσεβὴς χιακὴ Παροικία ἀθρόα προσῆλθε καὶ ἐπλήρωσε τὸν ἱ. Ναόν, μετ' ἐκδηλώσεων ἰδιαζούσης εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ σεπτὸν Πρόσωπον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, δεχθεῖσα τὴν ἐκ τοῦ ἐγγὺς ἐπιδαψιλευθεῖσαν αὐτῇ σεπτὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν.

Ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 τοῦ μ.), καὶ τῇ συμπανηγυριζομένῃ Ἑορτῇ τῶν Γραμμάτων, χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης, Θεοδωρουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας, ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τὸ καθιερωμένον κατ' ἔτος μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀοιδίμων Ἱδρυτῶν, Εὐεργετῶν, Σχολαρχῶν. Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Π. Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὁμογενῶν ἐκπαιδευτικῶν Καθιδρυμάτων.

Τὸ πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἱ. ἄμβωνος ὁ Σχολάρχης τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς Χάλκης σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός.

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια.

— Ἐπὶ τῇ μουσουλμανικῇ Ἑορτῇ τοῦ Κουρμπὰν Βαϊραμίου, (8 τοῦ μ.), ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Ἀδαμαντίου, μεταβάντος μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Ε. Μαυρίδου. διεβίβασε τὰς εὐχὰς Αὐτῆς τῷ Ἐξοχωτάτῳ Νομάρχῃ τῆς Πόλεως καὶ τοῖς ἐντιμ. Στρατιωτικῷ Διοικητῇ καὶ Διευθυντῇ τῆς Ἀστυνομίας, εὐχηθεῖσα καταλλήλως καὶ ταῖς Τοπικαῖς Ἀρχαῖς Φαναρίου.

— Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων (5 τοῦ μ.) ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπεσκέφθη τὸ Ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον διαβιβάζων τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς Αὐτῆς ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τ. Γραφείου. Ἀσθενοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων, τὴν Πατριαρχικὴν Ἀντιπροσωπείαν ἐδέχθη ὁ πανοσ. Πρωτοσύγκελλος τῆς Α. Μακαριότητος.

— Τῇ 27ῃ τοῦ μ. τελεσθείσης ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ Μετοχίῳ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου λειτουργίας ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Γιουγκοσλαϋικῇ Ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Σάββα, παρέστη κατ' αὐτὴν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος μετὰ τοῦ Ἄρχοντος Μ. Διερμηνέως, διαβιβάσας τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς τῷ ἐντιμ. κ. Λ. Χατζητζώρτζεβιτς, Γενικῷ Προξένῳ τῆς Γιουγκοσλαυΐας, καὶ τῇ εὐσεβεῖ σερβικῇ Παροικίᾳ.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικαὶ Συνεδρίαι.

Τῇ 9ῃ τοῦ μηνός, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Δωδεκαημέρου τακτικῶν συνεδριῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν προσφωνήσει ηὐχήθη τοῖς Σεβ. Ἁγίοις Συνοδικοῖς τὰ εἰκότα, ἐκ μέρους δὲ τῶν Α. Σεβασμιοτήτων ἀπήντησεν εὐχαριστῶν καὶ ἀντευχόμενος ὁ Α' τῇ τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ λόγους κανονικοὺς ἔθηκεν εἰς διαθεσιμότητα τὸν Σέβ. Μητροπολίτην Κρήτης κ. Τιμόθεον, ὀνομάσασα καὶ διορίσασα τοποτηρητὴν τῆς χηρευσάσης Μητροπόλεως Κρήτης, μέχρις ἐκλογῆς νέου Μητροπολίτου, τὸν θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἀρκαδίας κ. Βασίλειον.

Γενικὰ Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα

Ἐλήφθησαν γράμματα καὶ Ἐκθέσεις τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας κ. Διονυσίου καὶ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Πράγας κ. Σαββατίου ἐπὶ ζητημάτων ἐσωτερικοῦ καὶ γενικωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος, ἐφ' ὧν μετὰ σχετικὴν μελέτην, ἐγένοντο αἱ δέουσαι ἀπαντήσεις.

Ἅγιον Ὄρος.

Διαβιβασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος παρεπέμφθη συνοδικῶς πρὸς μελέτην εἰς τὴν οἰκείαν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν φάκελλος ὑποθέσεως ἐσωτερικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου.

— Παρεσχέθη ἄδεια πρὸς μετάβασιν εἰς Ἅγιον Ὄρος χάριν μελετῶν τῷ σέρβῳ ἱερομ. Ἀμβροσίῳ Βεσελίνοβιτς ὑποτρόφῳ τοῦ Σερβικοῦ Π/χείου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν.

Ὀνομαστήρια.

— Κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἦγε τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Τιμόθεος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τὴν Α. Μακαριότητα τηλεγραφικῶς.

— Τοῖς κατὰ τὸν παρόντα ὁμοίως μῆνα ἑορτάσασι τὰ ὀνομαστήρια αὐτῶν Δράμας Βασιλείῳ, Φλωρίνης Βασιλείῳ, Σιδηροκάστρου Βασιλείῳ, Ροδοπόλεως Κυρίλλῳ, Πολυανῆς Κυρίλλῳ, Αὐστραλίας Τιμοθέῳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ Ἀρκαδίας Βασιλείῳ συνεχάρη ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ Πατριαρχικῶν γραμμάτων.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ἐφησυχάζων ἐσχάτως ἐν Γαλαζίῳ τῆς Ρουμανίας, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τῇ 21 Δεκεμβρίου ἐν ἡλικίᾳ 77 ἐτῶν καὶ ἐκηδεύθη ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη χρηματίσας ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς.

Ὁ ἀείμνηστος ἐγεννήθη τῷ 1864 ἐν τῇ κωμοπόλει Καρυᾷ τῆς νήσου Λευκάδος, μετέβη κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1881 εἰς Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐκοινοβίασεν ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἰβήρων, ὁπόθεν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Γέροντος αὐτοῦ Κυρίλλου τοῦ Κεφαλλῆνος κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν Ἀθωνιάδα Σχολήν, καὶ εἶτα εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἐν ᾗ ἐφοίτησεν ἐπὶ τρία ἔτη. Ἀναγκασθεὶς νὰ ἀποσυρθῇ λόγῳ ἀσθενείας ἐνεγράφη ἀργότερον εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἐξ οὗ ἀποφοιτήσας διωρίσθη ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, προχειρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητ. Χαλκηδόνος Γερμανοῦ εἰς πρεσβύτερον καὶ ἀρχιμανδρίτην. Διηκόνησεν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας καὶ εἶτα τῆς Ἁγίας Τριάδος Χαλκηδόνος, ἐφεξῆς δὲ εἰς διαφόρους ἐν Ρουμανίᾳ Κοινότητας. Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς ἀπερχόμενος ἀφήνει μνήμην καλοῦ καὶ σεβασμίου κληρικοῦ.

Αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη.

Συλλυπητήρια.

Ἐπὶ τῷ ἐν Ἀθήναις ἐπισυμβάντι θανάτῳ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐνταῦθα Ἐντιμοτάτου Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Κούστα ἐπισκεφθεὶς ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διεβίβασε τῇ Α. Ἐντιμότητι συλλυπητήρια ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

Ἀπονομὴ ὀφφικίων.

— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀμείβουσα τὸν ἐκ τῶν κληρικῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς αἰδεσιμολογιώτανον ἐν πρεσβυτέροις κ. Γεώργιον Ἀναστασιάδην, «ὡς ἄνδρα κόσμιον τοῖς ἤθεσι καὶ ἱεροπρεπῆ, παιδείᾳ τε λιπαρᾷ κεκοσμημένον καὶ ἐν ἀφοσιώσει ἐκπληροῦντα τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ καὶ ὡς καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ Θεολογικῇ Σχολῇ», εὐηρεστήθη ἵνα ἀπονείμῃ αὐτῷ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Μεγάλου Οἰκονόμου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἡ χειροθεσία τοῦ αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμου ἐγένετο ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῇ 25ῃ τοῦ λήξαντος μηνός, κατὰ τὸν ἑσπερινόν, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου. Ἡ αὐτοῦ αἰδεσιμολογιότης τυγχάνει ἀπόφοιτος τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς Χάλκης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου.

— Ληφθείσης ὑπ' ὄψιν τῆς σχετικῆς αἰτήσεως τῆς Ἐντίμου Ἐφοροεπιτροπῆς τῆς Κοινότητος Μ. Ρεύματος ἀπενεμήθη τῷ ἀπὸ ἔτους ζηλωτῇ Προϊσταμένῳ τῆς Κοινότητος πανοσιολ. κ. Τιμοθέῳ Παζαρίδῃ, ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς. Τὴν χειροθεσίαν ἐτέλεσε Πατριαρχικῇ ἐντολῇ, ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μ. Ρεύματος τῇ 1ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Φιλόθεος.

Θάνατος ἱερέως.

Κατόπιν βραχείας ἀσθενείας ἀπεβίωσε τῇ 4ῃ τοῦ Ἰανουαρίου ὁ ἐκ τῶν ἐφημερίων τῆς Κοινότητος Σταυροδρομίου πρεσβύτερος Χριστόδουλος Παπαϊωάνου. Κηδευθεὶς τῇ ἐπαύριον ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Σταυροδρομίου, ἐνεταφιάσθη ἐν τῷ Νεκροταφείῳ Σισλῆ. Τῆς κηδείας προέστη ὁ Ἀρχιερατικῶς Προϊσταμενεύων Σταυροδρομίου σεβ. Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος, μετέσχε δὲ σύμπας ὁ ἱ. κλῆρος τῆς Κοινότητος.

Ὁ ἀποβιώσας ἱερεὺς ὑπηρέτησεν ἐπὶ τριακονταετίαν ὡς διάκονος πρὸ τινων ἐτῶν χειροτονηθεὶς εἰς πρεσβύτερον, ὡς τοιοῦτος δὲ καὶ ἱερατεύσας ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1937 ἐν τῇ Κοινότητι Σταυροδρομίου.

Ἡ περὶ τῆς «φωνῆς τῆς ἐρήμου» μελέτη τοῦ πανοσ. Ἀλεξάνδρου Καντώνη θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φυλλάδιον.